04
අනුරාධපුර යුගයේ දේශපාලන, ආර්ථික හා සමාජ ඉතිහාසය

හැඳින්වීම

අනුරාධපුර යුගයේ විසූ කීර්තිමත් රජවරු, ඔවුන්ගේ පරිපාලන සංවිධාන ව්‍යුහය, එකල පැවති දේශපාලන, ආර්ථික හා සංස්කෘතික රටාව සහ විදේශීය සම්බන්ධතා, පැරණි ලක්දිව පැවති තාක්ෂණය, අනුරාධපුර රාජධානියේ පරිහානියට හා බිඳ වැටීමට බලපෑ හේතු සාධක යන කරුණු මෙම පාඩමෙන් ඔබට විස්තර කර දීමට අපේක්ෂා කෙරේ.

විජයාවතරණයේ සිට පස්වන මිහිඳු රජුගේ රාජ්‍ය කාලය අවසානය දක්වා කාලවකවානුව තුළ ශ්‍රේෂ්ඨ රජවරු ගණනාවක් අපේ රටේ ජීවත් වූහ. ඔවුන්ගෙන් කිහිප දෙනෙකු පිළිබඳ සටහනක් පහත දැක්වේ.

අනුරාධපුර යුගයේ පළමුවන භාගය	අනුරාධපුර යුගයේ දෙවන භාගය
පණ්ඩුකාභය රජතුමා	ධාතුසේන රජතුමා
දේවානම්පියතිස්ස රජතුමා	පළමුවන කාශ්‍යප රජතුමා
දුටුගැමුණු රජතුමා	පළමුවන අග්බෝ රජතුමා
වළගම්බා රජතුමා	මානවම්ම රජතුමා
වසභ රජතුමා	සිවුවන මිහිඳු රජතුමා
මහසෙන් රජතුමා	

මේ රජවරුන් අතුරින් දේවානම්පියතිස්ස රජ සමය පිළිබඳ ව තුන්වන පරිච්ඡේදයේ විස්තර කර තිබේ. අනෙක් රජවරුන්ගේ කාර්ය සංසිද්ධි හඳුනා ගැනීමට අපි අවධානය යොමු කරමු.

4.1 අනුරපුර නගර නිර්මාණය ඇරඹූ පණ්ඩුකාභය රජතුමා (ක්‍රි. පූ. පස්වන සියවස පමණ)

පණ්ඩුකාභය රජතුමාගේ පියා දීඝ ගාමිණී කුමරු ය. මව චිත්‍රා කුමරිය යි. දුටුවන් උමතු කරවන රූ සපුවක් ඇයට තිබුණු නිසා උන්මාද චිත්‍රා නමින් ප්‍රසිද්ධියට පත් වූවා ය.

පණ්ඩුකාභය කුමරු ත්‍රිවේධයෙහි පරතෙරට පත් පණ්ඩුල නම් බ්‍රාහ්මණයෙකු යටතේ ශිල්ප ශාස්ත්‍ර උගත් බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ. මේ කුමරුට ළමා කාලයේ දී බොහෝ දුක් කම්කටොලු සහ බාධක රැසකට මුහුණ දීමට සිදු විය. පණ්ඩුකාභය කුමරු රජවනු දැකීමට මාමාවරු අකමැති වූහ. කුමරු ඝාතනය කිරීමට පවා සැලසුම් කර තිබුණි. ඒ සියලු බාධක ජය ගැනීමට පණ්ඩුකාභය කුමරුට හැකි විය.

4.1.1 අනුරාධපුර නගරය නිර්මාණය කිරීම

මාමාවරුන් සමඟ කළ සටන් ජයගත් පණ්ඩුකාභය කුමරු විවාහ කර ගත්තේ සිය ගිරිබණ්ඩසිව නම් වූ තම මාමාගේ දියණිය වූ පාලි කුමරිය යි. ඇය ඉතා රූමත් ය. ''ස්වර්ණපාලි'' නමින් ද ඇය ප්‍රසිද්ධියට පත් වූවා ය.

පණ්ඩුකාභය කුමරු අනුරාධපුර ග්‍රාමය අනුරාධපුර නගරය බවට පත් කළේ ය. අනුරාධ ග්‍රාමය ඉදිකර තිබුණේ අනුරාධ ඇමතිවරයා විසිනි. ''ජෝතිය'' නම් ජෛන පූජකයා අනුරධපුර නගරය නිර්මාණය කළ වාස්තු විද්‍යාඥයා ලෙස සලකනු ලැබේ.

පණ්ඩුකාභය විසින් නගරයේ දිය අගලක් ඉදි කිරීම, නගරයට ඇතුළු වීමට ප්‍රධාන දෙරටු හතරක් ඉදි කිරීම, නගර අභ්‍යන්තරයෙහි රජ මාලිගය ඉදි කිරීම, නගරයේ අලංකාරයට ඇතුළත උද්‍යාන, පොකුණු ඉදි කිරීම වැනි තොරතුරු මහාවංසයේ සඳහන් වෙයි.

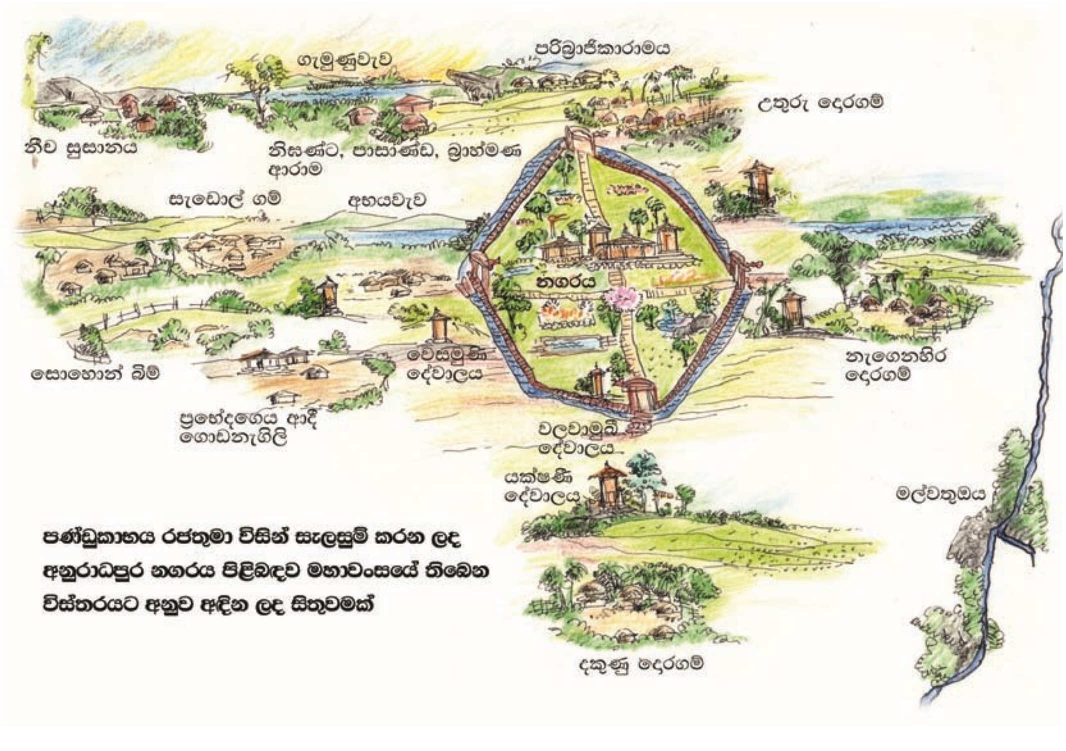

පණ්ඩුකාභය රජතුමා විසින් සැලසුම් කරන ලද අනුරාධපුර නගරය පිළිබඳව මහාවංසයේ තිබෙන විස්තරයට අනුව අඳින ලද සිතුවමක්

4.1 සිතුවම-උපුටා ගැනීම 6 ශ්‍රේණිය ඉතිහාසය පෙළපොතෙනි

නගරය නිර්මාණය කිරීමේ දී නගරවාසීන්ගේ පහසුව හා සනීපාරක්ෂාව ගැන ද අවධානය යොමු කර තිබේ. නගරය පිරිසිදු කිරීමට සැඩොලුන් පන්සීයක් යොදවා ඇත. මළ මිනී ඉවත් කිරීමට සැඩොලුන් 150 ක් ද සොහොන් ගොව්වන් ලෙස තවත් සැඩොලුන් පිරිසක් ද නගරයට බටහිර දෙසින් ''මහා සුසාන භූමිය'' හා ''වධකස්ථානය'' ද පිහිට වූ බව සඳහන් වෙයි. මේ හැර සැඩොලුන් සඳහා වෙන ම ගමක් වෙන් කර එම ගමට ඊසාන දෙසින් ''නීච සුසාන'' නමින් සොහොන් බිමක් ද කරවී ය. මේ ආකාරයට ඉතා ක්‍රමානුකූලව අනුරාධපුර නගරය නිර්මාණය කර ගැනීම සඳහා කෞටිල්‍යගේ අර්ථ ශාස්ත්‍රය නම් ග්‍රන්ථයෙන් මනා ආභාසයක් ලැබී ඇතැයි ද පැවසේ. එම ග්‍රන්ථය ඉන්දීය පාලකයන්ට රාජ්‍ය පාලනයට උපදෙස් දීමේ අරමුණින් රචනා කරන ලද්දකි.

4.1.2 පාලන සංවිධානය

අනුරාධපුර නගරය පණ්ඩුකාභය රජතුමාගේ පාලන මධ්‍යස්ථානය විය. මෙහි සිදු කළ ප්‍රථම අභිෂේක උත්සවය පණ්ඩුකාභය රජුගේ රාජාභිෂේකය යි. එහි දී ස්වර්ණපාලි කුමරිය අගමෙහෙසිය ලෙස අභිෂේක ලැබුවා ය. පණ්ඩුල බ්‍රාහ්මණයාගේ පුත් චන්ද්‍ර කුමාරයාට පුරෝහිත තනතුර ප්‍රදානය කරන ලදී.

එතුමාට උපකාර කළ හැම දෙනාට ම සුදුසු තනතුරු පිරිනැමී ය. තමාටත් තම මවටත් හිතවත් ව සිටි අභය නම් වූ මාමාට රත්තිරජ්ජ තනතුර පැවරී ය. නගර ගුත්තික නමින් තනතුරක් ද මෙකල තිබුණේ ය. ගිරිකණ්ඩසිව මාමාට එනමින් හැඳින් වූ ප්‍රදේශයේ පාලනය පැවරී ය. රාජ්‍ය පාලනය ක්‍රමවත් කර ගැනීම සඳහා ග්‍රාම සීමා නියම කළ බව සඳහන් වේ. එමගින් මේ රටේ ගම්සභා ක්‍රමය ආරම්භ වී යැයි සැලකේ.

තම අභිෂේකයට ජලය ගත් විල ගැඹුරට හාරා එයට ජය වැව යන නම තැබී ය. **ජය ලත් කළ දිය නැහෙයින් ඒ ජය වැව නම් වී** යැයි මහාවංසයේ ඒ බව සඳහන් වේ. තම දෙටු මයිලණු අභය විසින් කුඩාවට සාද තිබුණු අභය වැව පණ්ඩුකාභය රජතුමා විසින් විශාල කරවන ලදී. වර්තමානයේ එම වැව බසවක්කුලම නමින් හැඳින්වෙයි. පණ්ඩුකාභය රජතුමා ගාමිණිවාපි නමින් තවත් වැවක් ඉදි කර වීය.

4.1.3 ආගමික සේවය

පණ්ඩුකාභය රජතුමා එකල ලක්දිව පැවති මිථ්‍යා ඇදහිලි හා විශ්වාස ආදියට අනුග්‍රහය දක් වූ බව මහාවංසයේ සඳහන් වෙයි. මේ නිසා එතුමා සහනශීලී ආගමික ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය කළ බව පෙනේ. එම විස්තර තුන්වන පරිච්ඡේදයේ විස්තර කර තිබේ.

4.1.4 පණ්ඩුකාභය රජ සමයේ ඓතිහාසික වැදගත්කම

පණ්ඩුකාභය රජු පිළිබඳ කතාන්තරය පුරාවෘත්ත හා ජනප්‍රවාද මත ගොඩනැගී ඇති නිසා එම රජතුමාගේ ඓතිහාසික වැදගත්කම අප තෝරා බේරා ගත යුත්තේ ඉතා පරිස්සමෙනි.

ඉන්දියාවේ විවිධ ප්‍රදේශවලින් ලක්දිවට පැමිණි සංක්‍රමණික කණ්ඩායම් ලක්දිව වයඹදිග හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවල ජනපද පිහිටුවා ගත්හ. එම සංක්‍රමණ කණ්ඩායම් දෙක එක් කළ පුද්ගලයා පණ්ඩුකාභය රජතුමා වශයෙන් සැලකීමේ වරදක් නැත.

ප්‍රථමවරට ලක්දිව ක්‍රමවත් සංවිධානාත්මක පරිපාලන තන්ත්‍රයක් ගොඩනගා ගත්තේ ද පණ්ඩුකාභය රජතුමා ය. ඉහත දක්වූ පරිදි ගම් වැව් තුනක් ඉදි කර එකල ජනතාවගේ කෘෂි ආර්ථිකය නගා සිටුවා ගැනීමට ද කටයුතු කළේ ය. එතුමා ආරම්භ කළ අනුරාධපුර රාජධානිය වසර 1500 ක් තරම් ආසන්න කාලයක් පැවතිණ. සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයට අනුව පළමුවරට ක්‍රමවත් නගර නිර්මාණයක් කළ පාලකයා ද පණ්ඩුකාභය රජතුමා ය. පුරාවිද්‍යා කැණීම්වලින් සොයා ගත් අනුරාධපුර පැරණි නගරයේ ආරක්ෂක පවුරේ පාදම යැයි සිතිය හැකි මැටියෙන් ගොඩනැගූ බැම්මක් සොයා ගෙන ඇත. එය පණ්ඩුකාභය රජ සමයට අයත් වූවක් ලෙස අනුමාන කෙරේ. එතුමාගේ රාජ්‍ය කාලය වසර 70ක් ලෙස වංසකථාවල සඳහන් වේ.

ක්‍රියාකාරකම

1. පණ්ඩුකාභය රජුගේ ළමා කාලය පිළිබඳ කුඩා පොතක් සකස් කරන්න.

4.2 ප්‍රථමවරට රට එක්සේසත් කළ දුටුගැමුණු රජතුමා (ක්‍රි. පූ. 161 - 137)

මෙම රජු පිළිබඳව හැදෑරීමට ඇති ප්‍රධාන මූලාශ්‍රය මහාවංසය යි. එහි පරිච්ඡේද ගණනාවක් එතුමාගේ කාර්ය සංසිද්ධිය ගෙන හැර දැක්වීම සඳහා කැප කොට ඇත. මේ නිසා මහාවංසයේ වීර චරිතයක් බවට දුටුගැමුණු රජු පත් වී තිබේ.

මේ රාජ්‍ය කාලය ගැන තොරතුරු සපයා ගැනීමට ථූපවංසය, ලලාටධාතුවංසය, සද්ධර්මාලංකාරය වැනි වෙනත් ග්‍රන්ථ ද ප්‍රයෝජනවත් වේ. සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය මගින් හෙළිවෙන ඇතැම් තොරතුරු සමකාලීන බ්‍රාහ්මී සෙල්ලිපිවලින් තහවුරු වේ.

4.2.1 දුටුගැමුණු රජ පෙළපත

දේවානම්පිය තිස්ස රජුගේ සොහොයුරු යුවරාජ මහානාගගෙන් රුහුණේ මාගම රාජධානිය ආරම්භ විය. ඉන්පසු යටාලතිස්ස, ගෝඨාභය, කාවණ්තිස්ස යන අය පිළිවෙලින් මාගම රාජ්‍යයෙහි පාලකයෝ වූහ. කාවණ්තිස්ස රජතුමා කැලණි රාජ්‍යයේ තිස්ස රජුගේ දියණිය වූ විහාරමහා දේවිය සරණපාවා ගත් බව මහාවංසයේ හා ළලාටධාතුවංසයේ සඳහන් වෙයි. මෙම පුවත යටහලෙන, කොටාදමූ හෙළ යන බ්‍රාහ්මීය ශිලාලේඛන මගින් තහවුරු කර ගත හැකි බව මහාචාර්ය සෙනරත් පරණවිතාන සූරීහු පවසති. කාවණ්තිස්ස හා විහාරමහා දේවියගේ වැඩිමහල් පුතා දුටුගැමුණු කුමරු ය. තිස්ස බාල පුතා ය. තිස්ස කුමරු අතිශයින් ම සැදැහැබර වූ නිසා ''සද්ධාතිස්ස'' නමින් ප්‍රසිද්ධියට පත් විය.

4.2.2 එළාර රජුගේ ආක්‍රමණය

අනුරපුර පාලක අසේල රජු මරා, චෝළ දේශයෙන් පැමිණි එළාර අනුරාධපුර රජු බවට පත් විය. මොහුගේ රාජ්‍ය කාලය වසර 44කි. බෞද්ධයෙකු නොවූ එළාර රජු බෞද්ධ විරෝධී ප්‍රතිපත්තියක් අනුගමනය නොකළ බව මහාවංසයේ සඳහන් තොරතුරුවලින් හෙළි වේ. ඔහු සැමට සාධාරණ හා යුක්තිගරුක ලෙස රට පාලනය කළ බවට මහාවංසයේ රසවත් කථා පුවත් කිහිපයකින් ම සඳහන් වෙයි. එළාර රජතුමා සමඟ සටන් කිරීමේ අදහසක් මාගම පාලක කාවණ්තිස්ස රජතුමාට තිබුණු බවක් නොපෙනේ. එහෙත් එළාර රජුගෙන් තර්ජන රෝහණ දේශයට එල්ලවේ යැයි සිතා රෝහණ දේශයේ දේශපාලන බලය තහවුරු කර ගැනීමට දූරදර්ශීව ක්‍රියා කළ බව පෙනේ. මතු දවස තම පුත් දුටුගැමුණු කුමරුට රට දමිළාධිපත්‍යයෙන් ගලවාගෙන එක්සත් රාජ්‍යයක් බිහි කර ගැනීමට ශක්තිමත් පදනමක් දැමූ පාලකයෙකු ලෙස හඳුන්වාදිය හැකි ය. කාවණ්තිස්ස රජතුමාගේ එම දූරදර්ශී ක්‍රියා කලාපය පිළිබඳ තොරතුරු මහාවංසයේ විස්තර නොවූවත් ළලාටධාතුවංසයේ විස්තර වී තිබේ. ඒ අනුව කාවණ්තිස්ස රජතුමා දුටුගැමුණු කුමරුට රජරට දමිළාධිපත්‍යයෙන් මුදා ගැනීමට මනා පදනමක් දැමූ අභීත රජෙකු ලෙස හඳුන්වා දිය හැකි ය.

4.2.3 දුටුගැමුණු කුමරු රෝහණයේ රජ වීම

පිය මහරජගේ අභාවයෙන් පසුව දිගාමඩුලු ප්‍රදේශයේ ගොවිතැන් කටයුතු කරමින් සිටි තිස්ස කුමාරයා මාගම රාජධානියට පැමිණ කණ්ඩුල හස්තියා සහ සිය මව සමඟ ආපසු දීඝවාපියට ගියේ ය. කොත්මලේ ප්‍රදේශයේ සිටි දුටුගැමුණු කුමරුට පිය මහරජුගේ අභාවය අමාත්‍යවරුන් විසින් දන්වා යවන ලදී. වහාම මාගමට පැමිණි දුටුගැමුණු කුමරු මාගම රාජ්‍යය භාර ගත්තේ ය. මාගම රාජධානියේ අභිෂේක ලැබූ දුටුගැමුණු කුමරු මැණියන් සහ කඩොලැතු සමඟ මාගමට පැමිණෙන ලෙස සිය සහෝදරයාට දන්වා යැවීය.

4.2.4 දෙසොහොයුරන් අතර සටන් ඇති වීම

දුටුගැමුණු කුමරුගේ ඉල්ලීම තිස්ස කුමරු නොසලකා හැරී ය. සේනාව පිරිවරාගෙන දුටුගැමුණු කුමරු දීඝවාපිය බලා පිටත් විය. බුත්තල දී දෙසොහොයුරන් අතර සටනක් ඇති විය. මේ සටනේ දී දසමහා යෝධයෝ මැදහත්ව සිටියහ. මෙම සටන සිදු වූ ස්ථානය ''චූලංගනී පිට්ඨි'' යැයි මහාවංසයේ සඳහන් වේ. සටනින් පැරදුණු තිස්ස කුමරු විහාරස්ථානයක සැඟවිණි. වර්තමානයේ මේ විහාරස්ථානය හැඳින්වෙන්නේ ''දෙමටමල් විහාරය'' යන නමිනි. තිස්ස කුමරු ආපසු දීඝවාපිය බලා පිටත් විය. රුහුණේ ගෝධගත්ත තෙරුන් වහන්සේ දෙසොහොයුරන් සමගි කර වූහ. ඉන්පසු දුටුගැමුණු රජතුමා රජරට දමිළාධිපත්‍යයෙන් මුදවා ගැනීමට සේනා සංවිධාන කටයුතු කළේ ය. මේ සඳහා සිය මෑණියන්ගේ හා මහාසංඝයාගේ උපදේශකත්වය ද ලැබුණි.

4.2.5 විවිධ ක්ෂේත්‍රයන්හි දක්ෂතා ඇති දසමහා යෝධයෝ

කාවණ්තිස්ස රජතුමා දසමහා යෝධයන්ගෙන් සමන්විත හමුදවක් සංවිධානය කර තිබීම එතුමාගේ දූරදර්ශී ක්‍රියා කලාපයට කදිම නිදසුනකි. එම හමුදාව දුටුගැමුණු රජතුමා යටතේ විය. දුටුගැමුණු රජතුමා රජරට ජයග්‍රහණය කරන ලද්දේ මෙම හමුදාව නිසාය. වංසකථාවල දසමහා යෝධයන් පිළිබඳ ව රසවත් කථාපුවත් සඳහන් වේ. දිවයිනේ විවිධ ප්‍රදේශවලින් බඳවා ගත් මේ දසමහා යෝධයන් ගැන සඳහන් ව ඇති සමකාලීන ශිලාලේඛන කීපයක් හමු වී තිබේ.

- පරුමක නදිමිත
- පරුමක වෙළශුමන
- ශෙනපති පුශදෙව

යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ නන්දිමිත්‍ර, වේළුසුමන, ඵුස්සදේව යෝධයන්ගේ නම් ලෙසින් හඳුනාගෙන ඇත. ඒ අනුව වංසකථාවල දක්වෙන මේ තොරතුරුවල ඓතිහාසික වටිනාකම ආනාවරණය වේ.

- **නන්දිමිත්‍ර**
- **වේළුසුමන**
- **මහා සෝණ**
- **ගෝඨයිම්බර**
- **ඵුස්සදේව**
- **ලභියවසභ**
- **ඛඤ්ජදේව**
- **ථෙරපුත්තාභය**
- **සුරනිමල**
- **භරණ**

මේ දසමහා යෝධයන් විජිතපුර සටනේ දී පෑ දස්කම් පිළිබඳ ව විචිත්‍රාකාරයෙන් මහාවංසයේ විස්තර වෙයි.

4.2.6 රජරට විජයග්‍රහණය

''මාගේ මේ ව්‍යායාමය රජ සැප පිණිස නොවේ; හුදෙක් සම්බුදු සසුනේ චිරස්ථිතිය සඳහා'' ය. යන සටන් පාඨය, මහ ජනයා, යුද හමුදව හා මහා සංඝ රත්නය අතර කාවද්දා සුබ නැකතින් රජරට සංග්‍රාමය දියත් කළේ ය. ගමන ආරම්භ කළේ ගුත්තහාල හෙවත් බුත්තල ප්‍රදේශයෙනි. සර්වඥධාතූන් වහන්සේලා තැන්පත් කළ රජුගේ ජයකුන්තය පෙරට තබාගෙන භික්ෂූන් වහන්සේලා පෙරටු කොටගත් යුද සේනාව මහවැලි ගඟින් එතෙර බලා ගමන් කළේ ය. එසේ යන ගමනේ දී මහියංගණ ස්තූපය ප්‍රතිසංස්කරණය කළ බව ද සඳහන් වේ. මහියංගණයේ දී එළාර රජුගේ හමුදව සමඟ දරුණු සටන්වලට මුහුණ දී ජය ලැබූ සේනාව බලපම්පන්න විජිතපුර බලකොටුව බලා පිටත් විය.

4.2.7 විජිතපුර සටන

සිවු මසක් පුරා සටන් කොට අවසානයේ දී බිහිසුණු සංග්‍රාමයකින් විජිතපුර බලකොටුව ජය ගත්තේ ය. මේ සටන පිළිබඳ ව දීර්ඝ විස්තරයක් මහාවංසය ගෙන එයි. විජිතපුර සටනින් පසුව තවත් සටන් කිහිපයකට මුහුණ දුන් දුටුගැමුණු කුමරු ද්වන්ධ සටනකින් එළාර රජු ඝාතනය කළේය.

4.2.8 එළාර රජුගේ දේහයට අවසන් ගෞරව දැක්වීම

''වීර පුරුෂයන්ට ගෞරව දැක්වීම වීර පුරුෂයන්ගේ උතුම් ගතියකි.'' ඒ අනුව රාජ චාරිත්‍රානුකූලව දේහයට අවසන් ගෞරව දක්වා එළාර රජු මිය ගිය ස්ථානයෙහි ස්මාරකයක් බඳවා එම ස්ථානය පසු කර යද්දී ගෞරව දැක්විය යුතු බවට ආඥවක් ද පැනවීය. එළාර රජුගේ ආදහනයෙන් දින හතකට පසුව දීඝජන්තු යෝධයාගේ බෑණා වූ භල්ලුක නම් සෙන්පති විශාල සේනාවක් රැගෙන මාතොටින් ගොඩබැස අනුරාධපුරය බලා පිටත් විය. දුටුගැමුණු රජතුමා සේනාව සමගින් පෙරමගට ගොස් මහා විහාර සීමාව සමීපයේ දී සටන් කොට ඔහු පරාජයට පත් කළේ ය.

මේ ආකාරයට දුටුගැමුණු රජතුමා පිය මහරජුගේ පූර්ව සැලසුම මත සිය මවගේ, සොහොයුරාගේ, දසමහා යෝධයින්ගේ සහායෙන් භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ ආශිර්වාදයෙන් එළාර රජුගේ ආධිපත්‍යය බිඳ දමා රජරට ජයගෙන ලංකාව එක්සේසත් කළේ ය. මේ අනුව පළමු වරට ලංකාව එක්සේසත් කිරීමේ ගෞරවය දුටුගැමුණු රජතුමාට හිමි වේ.

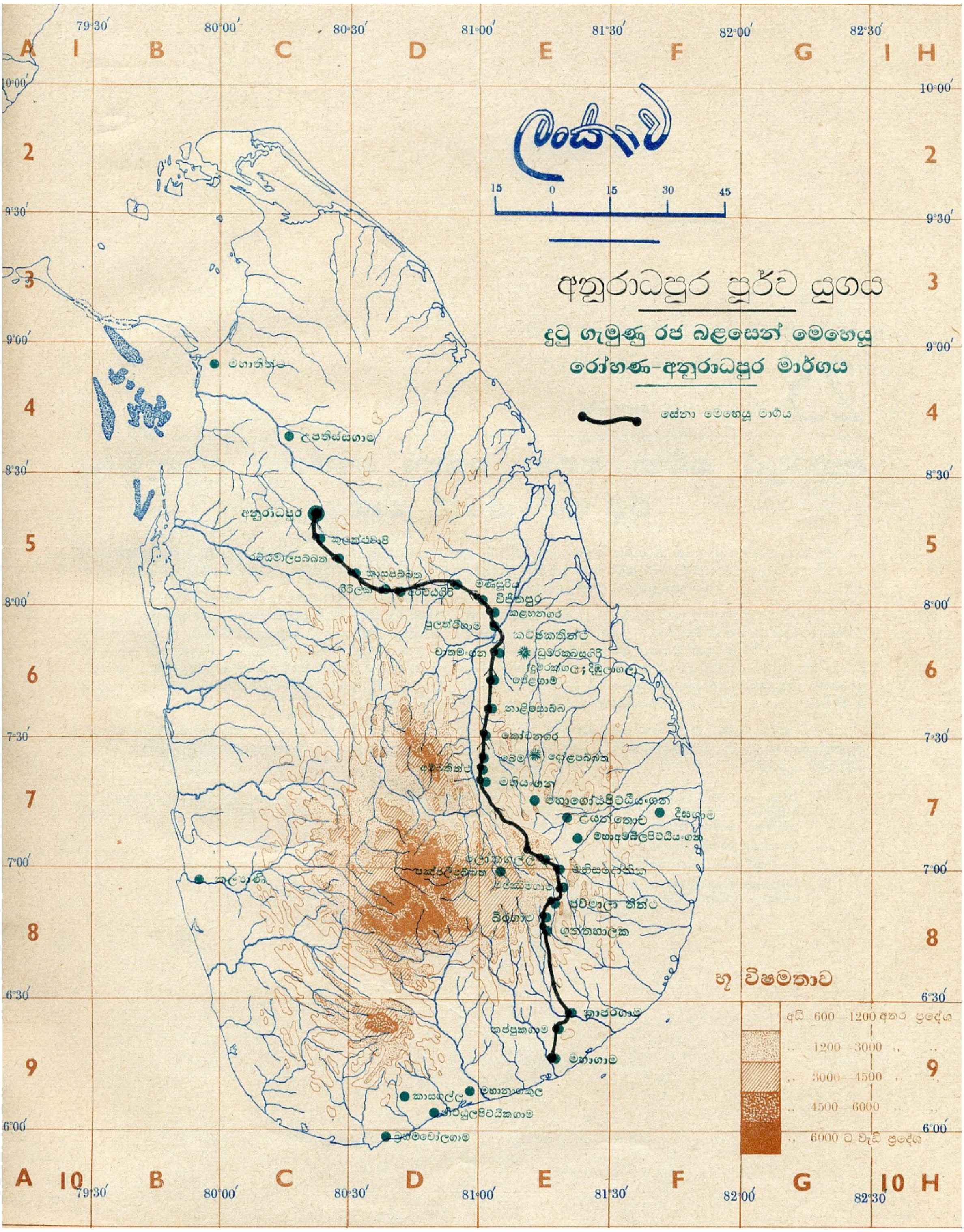

4.1 සිතියම-දුටුගැමුණු රජුගේ සටන් ව්‍යාපාරය
උපුටා ගැනීම: කුඩාවැල්ලේ කල්‍යාණවංශ ධීරානන්ද හිමි, ශ්‍රී ලංකාවේ ඓතිහාසික භූමි සිතුවම්.

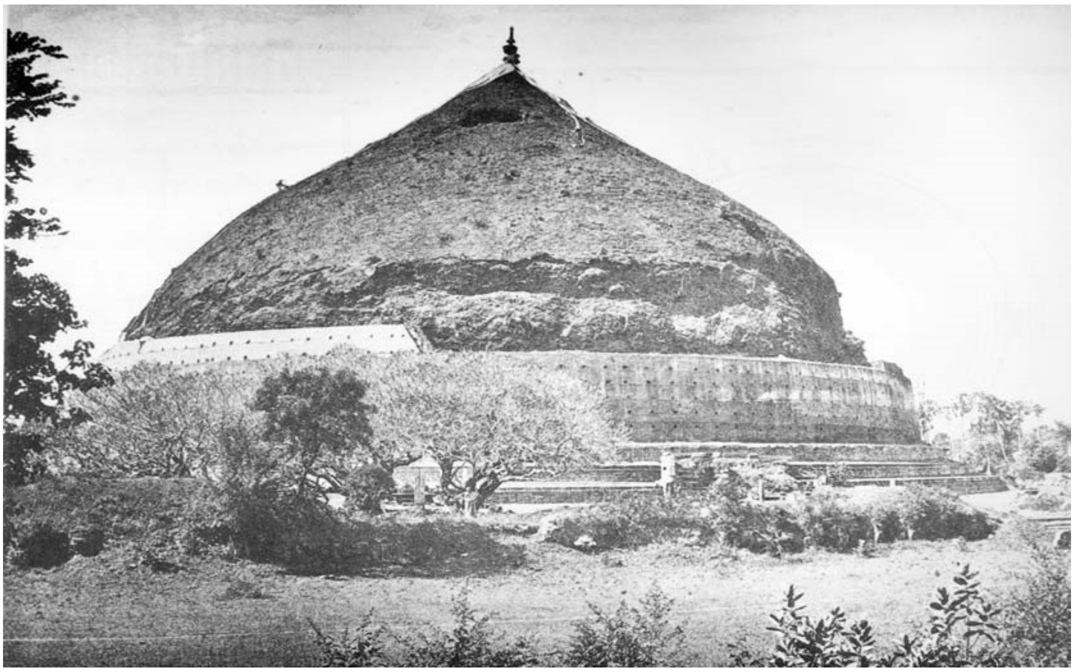

4.1 රූපය-රුවන්වැලි මහාසෑය (පැරණි ස්වරූපය)

4.2.9 දුටුගැමුණු රජතුමාගේ ශාසනික සේවා

මේ පිළිබඳ ව දීර්ඝ විස්තර සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයවල විස්තර අන්තර්ගත වේ. ඒ අනුව විහාර 99ක් ඉදි කර ඇත. මේ අතරින් රුවන්වැලි මහාසෑය, මිරිසවැටිය, ලෝහමහාපාය ඉතා විශිෂ්ට නිර්මාණ ලෙස සඳහන් කළ හැකි ය. රුවන්වැලිමහාසෑයේ සර්වඥධාතු නිධාන උත්සවයට ඉන්දියාව, කාශ්මීරය, ඇලෙක්සැන්ඩ්‍රියාව වැනි සමකාලීන බෞද්ධ රටවලින් භික්ෂූන් වහන්සේලා වැඩම කළහ. ලෝහමහාපාය මහා විහාරවාසී භික්ෂූන් වහන්සේලාට විනය කර්ම කිරීම සඳහා ඉදි කළ උපෝසථඝරය යි. එතුමාගේ ජය කුන්තය තැන්පත් කර මිරිසවැටිය ස්තූපය සෑදවී ය. මේ නිසා සම්බුදු සසුනේ විශාල දියුණුවක් ඇති විය.

රුවන්වැලි මහාසෑයේ ධාතු ගර්භයේ චිත්‍ර ඇඳ ඇති බව ද කියැවේ. මෙකල බෞද්ධ චිත්‍ර කලාව පැවති බවට එය ද සාධකයකි. ලෝහමහාපාය මහල් නවයකින් යුක්තව දුටුගැමුණු රජතුමා විසින් ඉදි කරන ලද බව සඳහන් වේ. එය ගින්නෙන් පිලිස්සී ගිය නිසා සද්ධාතිස්ස රජතුමා විසින් සත්මහල් කොට නැවත තනවා ලෝහ උළුවලින් සෙවිලි කරන ලද බව වංසකථාවල වාර්තා වේ. එතැන් පටන් ලෝහ පාසාදය නමින් එය හැඳින්වීය.

4.2 රූපය-ලෝවාමහාපාය

4.2.10 වෙනත් සේවා

සමාජ ශුභ සිද්ධිය උදෙසා රෝහල් හා තිඹිරි ගෙවල්, ආදිය ඉදි කළ බව වාර්තා වේ. පූජාවලිය, පාලි රසවාහිනිය, සද්ධර්මාලංකාරය වැනි ග්‍රන්ථවල එතුමා වැව් අමුණු ඉදි කළ බව සඳහන් වේ. සොරබොරවැව මෙතුමාගේ කාලයේ නිර්මාණය වූවක් ලෙස සැළකේ. සද්ධාතිස්ස රජතුමා එකල දිගාමඩුල්ල ප්‍රදේශය සහලින් ස්වයංපෝෂිත කර තිබුණි. සුවිසල් වෙහෙර විහාර මෙකල ඉදි වීමෙන් රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරය පොහොසත් ව තිබූ බව සිතිය හැකි ය.

එතුමාගේ රාජ්‍ය කාලය වසර 24 කි. ප්‍රථමවරට දිවයින එක්සේසත් කොට පාලනය ගෙන ගිය රජතුමා වශයෙන් එතුමාට ලංකා රාජ නාමාවලියේ විශිෂ්ට ස්ථානයක් හිමි විය. එතුමාගේ ආගමික සේවාව ද ඉමහත් ය.

ක්‍රියාකාරකම

1. රජරට ජයග්‍රහණය කිරීම සඳහා තම පියාගෙන් දුටුගැමුණු කුමරාට ලැබුණු සහයෝගය නිදසුන් දක්වමින් විස්තර කරන්න.

4.3 සතුරු කරදරවලට මුහුණ දුන් වළගම්බා රජතුමා (103/89-77)

වළගම්බා රජතුමා අපේ රටේ විසූ තවත් කීර්තිමත් රජෙකි. මොහුගේ පියා සද්ධාතිස්ස රජතුමා ය. වළගම්බා රජුට ලඤ්ජිතිස්ස, ථුල්ලත්ථන හා නාග නමින් සහෝදරයන් තිදෙනෙක් සිටියහ. නාග කුමාරයා පසු කලක බල්ලාටනාග නමින් හැඳින්විණි.

මහා රත්තක සෙනෙවියා මරා වළගම්බා කුමරු අනුරපුරය අල්ලා ගත්තේ ය. තම සහෝදර බල්ලාටනාග රජුගේ පුත් මහසිළු මහතිස් කුමරුන් හදවඩා ගත් නිසා වළගම්බා රජතුමා ''පිතුරාජ'' නාමයෙන් ප්‍රකට විය. සමකාලීන සෙල්ලිපිවල ''පිතිමහරජ'' නමින් ද අටුවා කථාවල ''පිතිමහාරාජ '' නමින් ද හඳුන්වා ඇත්තේ වළගම්බා රජතුමා ය.

4.3.1 දේශපාලන පසුබිම

වළගම්බා රජතුමාට බොහෝ සතුරු කරදරවලට මුහුණ දීමට සිදු වී ඇති බව පෙනේ. මෙය ජෛන, බ්‍රාහ්මණ වැනි අන්‍ය ආගමික පිරිස් ඉස්මතු වූ කාලවකවානුවකි. මහාවංසටීකාවේ දැක්වෙන අන්දමට තිස්ස, අභය, උතර යන ජෛනභක්තික කුමාරවරු තිදෙනා රාජ්‍ය බලය පැහැර ගැනීමට උත්සාහ කළහ. උත්සාහය ව්‍යර්ථ විය. ගිරිනිගණ්ඨාශ්‍රමයේ දී මේ තිදෙනා ගින්නට පැන දිවි නසා ගත්හ. මේ කාලයේ දී රුහුණේ නකුල ගමේ ජීවත් වූ තිස්ස (තීය) නම් බ්‍රාහ්මණයා වළගම්බා රජුට විරුද්ධව කැරලි ගැසී ය. මේ කැරැල්ල බොහෝ කලක් පැවතුණු බව සම්මෝහ විනෝදනී අටුවා කතාවේ සඳහන් වේ. මෙසේ රට අභ්‍යන්තරයේ අවුල් වියවුල් රැසක් ඇති වී තිබුණි. රටේ පැවති මෙම අර්බුද සමග දමිළ ප්‍රධානීන් හත් දෙනෙක් මහත් බල සේනා සමගින් ලක්දිව ආක්‍රමණය කළෝ ය. දෙපැත්තකින් එල්ලවූ සතුරු තර්ජනවලට මුහුණ දීමට වළගම්බා රජතුමා උපක්‍රමශීලී විය. ඔවුනොවුන් අතර යුද්ධ කරවා සතුරන් දුර්වල කළේ ය. ''අද පටන් රාජ්‍යය තොපට භාරය. තෝ දෙමළ සතුරන් විනාශ කරව යි.'' තිස්ස බ්‍රාහ්මණයා වෙත පණිවිඩ යැවීය. තිස්ස බමුණා මහත් සේ සතුටුව ආක්‍රමණිකයන් සමඟ සටන් වැදුණි.

ජයගත් දමිළ ආක්‍රමණිකයෝ වළගම්බා රජතුමා සමග සටන් කළහ. වළගම්බා රජතුමා පරාජයට පත් ව පලායන අවස්ථාවේ දී ගිරි නම් නිගණ්ඨයා ''මහ කළු සිංහලයා පලා යනවෝ යැයි'' උස් හඬින් කෑ ගැසී ය. ආක්‍රමණිකයන් හත් දෙනාගෙන් එක් ආක්‍රමණිකයෙක් රථයෙන් බැස සිටි සෝමාදේවිය ද තවත් කෙනෙක් පාත්‍රා ධාතුව ද රැගෙන දකුණු ඉන්දියාවට ආපසු ගියහ.

පැරදුණු රජ පිරිස වනගත වූහ. මලය ප්‍රදේශයේ වනගතව අප්‍රසිද්ධ ජීවිතයක් ගත කළ වළගම්බා රජතුමා ඇතුලු පිරිසට කුපික්කල මහාතිස්ස හිමි, හම්බුගල්ලක මහාතිස්ස හිමි වැනි තෙරුන් වහන්සේලා ආහාර පාන ආදියෙන් සංග්‍රහ කළහ; ආරක්ෂාව සැපයූහ. රජු හා සෙනෙවියන් අතර සමගිය පවත්වාගෙන යාම සඳහා කටයුතු කළහ.

වළගම්බා රජතුමාට වසර දහහතරකුත් මාස හතක් මලය දේශයේ සැඟ වී සිටීමට සිදු විය. මේ කාලය තුළ ආක්‍රමණිකයන් පස් දෙනා එනම් පුලහත්ථ, බාහිය, පණයමාර, පිළයමාර. දඨිය එකිනෙකා මරමින් රජකමට පත් වූහ. මෙකල ඉතා දරුණු දුර්භික්ෂයක් ද තිබුණි. එය වසර දොළොසක කාලයක් පුරා පැවතුණි. බැමිණිතියා සාය නමින් එය හැඳින්විණි.

වනගතව සේනා සංවිධානය කළ වළගම්බා රජතුමා අවසාන දමිළ පාලකයා වූ දඨිය මරා දෙවන වරට අනුරපුර රාජ්‍ය බලය ලබාගත්තේ ය. මෙසේ දේශීය හා විදේශීය සතුරු කරදර රැසකට අභීතව මුහුණදුන් වළගම්බා රජතුමාට යළි සතුරන්ගෙන් රට ගලවා ගත හැකි විය. එතුමාගේ එම උත්සාහය බෙහෙවින් ම අගය කළ යුතුය.

4.3.2 වළගම්බා රජුගේ ආගමික කටයුතු

එතුමාගේ ආගමික කටයුතු අතර වඩාත් කැපී පෙනෙන්නේ අභයගිරි විහාරය ඉදි කිරීමයි. තමා වනගතව සිටි අවදියේ දී උදව් කළ තිස්ස හිමිට මෙම විහාරය පූජා කළේ ය. මෙයින් නොසතුටට පත් මහාවිහාරීය භික්ෂු සංඝයා මහා තිස්ස හිමියන් මහා විහාරයෙන් නෙරපා හරින ලදී. මෙය භික්ෂු ශාසනයේ අර්බුදයක් ඇතිවීමට මුල පිරීමක් විය.

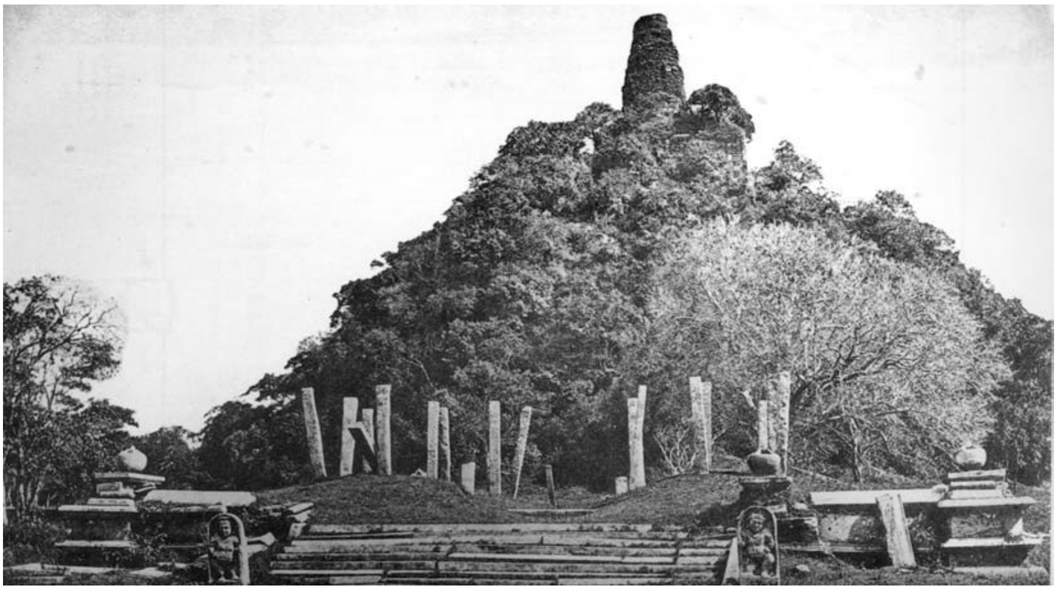

4.3 රූපය-වනගහණ වූ අභයගිරි දාගැබ

මෙම විහාරය අනුක්‍රමයෙන් ඉතා ජනප්‍රිය ආයතනයක් බවට සංවර්ධනය විය. අභයගිරි යතිවරු එතෙර රටවල ද ධර්මප්‍රචාරයට වැඩම කළහ. අභයගිරි විහාරයේ ශාඛාවක් ගිනිකොණ ආසියාවේ ජාවා රටේ පිහිටුවා තිබුණු බව එම ප්‍රදේශයෙන් හමු වූ සෙල්ලිපියකින් හෙළි වේ. මෙම ජාත්‍යන්තර කීර්තිය පිළිබඳ තොරතුරු මහාවංසයෙන් හෙළි නොවේ.

එකල ඉදි වූ වෙනත් විහාර

විහාරයේ නම	කරවන ලද තැනැත්තා
සෝමාරාම විහාරය	වළගම්බා රජු
දක්ෂිණ විහාරය	උත්තිය නමැති යෝධයා
සාලියාරාමය	සාලිය ඇමතිගේ යෝධයා
පර්වතාරාමය	පර්වත නම් ඇමතිගේ යෝධයා
තිස්සමහාරාමය	තිස්ස ඇමතියා

මේවා අනුරාධපුරය ආශ්‍රිත ව පිහිටා තිබේ. මීට අමතරව මායා රට හා රුහුණේ ද විහාර ඉදි කළ බව සිතිය හැකිය.

4.3.3 ත්‍රිපිටකය අට්ඨකථා ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීම

එතුමාගේ කාලය තුළ මාතලේ අළු විහාරයේ දී (ආලෝක ලෙණ) ත්‍රිපිටකය හා අට්ඨකථා ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීම ඉතා ම වැදගත් සිදුවීමකි. මේ පිළිබඳ විස්තර මහාවංසයේ හා නිකාය සංග්‍රහයේ සඳහන් වේ. මේවා එතෙක් පවත්වාගෙන ආවේ කටපාඩමෙනි. මීට අදාළ සියලු ම සූත්‍රාදිය සංගායනා කොට පුස්කොළවල ලිවීම ලෝක සාහිත්‍යයේ සුවිශේෂ සිද්ධියකි.

ක්‍රියාකාරකම

1. දුටුගැමුණු රජතුමාගේ හා වළගම්බා රජතුමාගේ කාර්ය සංසිද්ධි සසඳන්න.

4.4 ලම්බකර්ණ වංසික වසභ රජතුමා (ක්‍රි. ව. 67 - 111)

වසභ රජතුමා ලම්බකර්ණ වංස රජ පෙළපතේ ආරම්භකයා ලෙස සැලකේ. ඔහුගේ දෙමවුපියන් පිළිබඳව මූලාශ්‍රයවල සඳහන් නොවේ. ශිලාලේඛනවල සඳහන්වන අන්දමට වසභ රජු යක්ෂයන්ගෙන් පැවත එන්නකි. මේ රජුගෙන් ආරම්භ වූ රජ පෙළපත අවුරුදු තුන්සිය හැත්තෑවකටත් වැඩි කාලයක් පැවතිණි.

වසභ අනුරපුර රජකමට පත් වූයේ සබ හෙවත් සුභ නම් දෙරටුපාල රජුගෙන් පසුව ය. මහාවංසයට අනුව වසභ අනුරාධපුරයෙන් උතුරු දිග ප්‍රදේශයට අයත් කෙනෙකි. මොහුගේ මාමා කෙනෙක් සබ රජුගේ සේනාපතිවරයෙකු ලෙස කටයුතු කර තිබේ. ඒ අනුව ලම්බකර්ණ වංශයට රජයේ ඉහළ පිළිගැනීමක් තිබුණු බව පෙන්. අතීතයේ ලම්බකර්ණ වංසිකයෝ රාජ්‍ය ලේඛන කටයුතු භාරව කටයුතු කළහ. වසභ රජ සමය දේශපාලන, ආර්ථික හා ආගමික වශයෙන් වැදගත් වේ.

4.4.1 වසභ රජ සමයේ දේශපාලන වාතාවරණය

වසභ රජවීම නිසා එතෙක් පැවති දේශපාලන අස්ථිර භාවය පහ වී ගියේ ය. එම රාජ්‍ය කාලය තුළ සාමකාමී දේශපාලන වාතාවරණයක් පැවතුණි. මධ්‍යගත පාලනය ශක්තිමත් කර ගැනීමට හමුදාවේ උසස් නිලධාරීන් ඇමතිවරුන් හා සිය පුතුන් අතර රාජ්‍ය බලතල බෙදා දුන්නේ ය. මේ නිසා ලක්දිව බොහෝ ප්‍රදේශවල වසභ රජුගේ දේශපාලන ආධිපත්‍යය පැතිරුණි. ඒ බව දිවයිනේ විවිධ ප්‍රදේශවලින් ලැබී ඇති සෙල්ලිපි සාක්ෂි දරයි.

එකල යාපා පටුන ''ඉසිගිර'' නම් ආමාත්‍යවරයෙකු විසින් පාලනය කළ බව වඩමාරච්චි පළාතේ වල්ලිපුරම් විෂ්ණු දේවාල භූමියෙන් හමු වූ රන් සන්නසින් අනාවරණය වේ. මෙහි වසභ රජු හඳුන්වා ඇත්තේ ''වහබ මහරජ'' යනුවෙනි. ඉසිගිරි අමාත්‍යවරයා යාපන ප්‍රදේශයේ පියංගුක තිස්ස නමින් විහාරයක් ඉදි කළ බව මෙහි සඳහන් වේ. මඩකලපුවේ ''කාසි මොටෙයි'' නම් ස්ථානයෙන් සොයා ගත් කුම චෝලෙයි සෙල්ලිපියට අනුව නැගෙනහිර වෙරළබඩ ප්‍රදේශය පජිනතර නම් ඇමතිවරයෙකු විසින් පාලනය කර ඇත.

හබැස්ස සෙල්ලිපියට අනුව වසභ රජතුමාට උතර නමින් හැඳින් වූ පුතෙකු සිටි බව පෙනේ. ඔහු ගැන මහාවංසයේ සඳහන් නොවේ. උතර රුහුණු ප්‍රදේශය පාලනය කරන්නට ඇතැයි සිතිය හැක. තම්මැන්නා සෙල්ලිපියේ ''දුටග'' නමින් හැඳින් වූ වසභ රජුගේ තවත් පුතෙකු ගැන සඳහන් වේ. මේ සෙල්ලිපිය කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයෙන් හමු වූ එකකි. ඒ අනුව එකල මායා රට දුටග විසින් පාලනය කරන්නට ඇතැයි සිතිය හැක.

මොහුගේ නම ද මහාවංසයේ සඳහන් නොවේ. මේ අනුව වසභ රජතුමාගේ දේශපාලන ආධිපත්‍යය අනුරාධපුරයට පමණක් සීමා වී නොතිබුණු බව පැහැදිලිය.

අනුරාධපුර නගරයේ ආරක්ෂාව කෙරෙහි ද වසභ රජතුමාගේ අවධානය යොමු විය. මෙම නගරය වටා විශාල ප්‍රාකාරයක් ඉදි කර වූ බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ. එවැනි මහ පවුරක් ඉදි කළේ දේශීය හෝ විදේශීය සතුරන්ගෙන් එල්ල විය හැකි තර්ජනවලට මුහුණදීම සඳහා ය. නගරයේ තැනින් තැන පැවති පොකුණුවලට උමං මාර්ගයෙන් ජලය සපයා ඇත. මෙසේ රන්මසු උයනේ පොකුණට උමං මාර්ගයෙන් ජලය සපයාගත් බව මහාවංසයෙන් හෙළි වේ. මෙවැනි වාරිමාර්ග තාක්ෂණයක් පිළිබඳව සඳහන් වන පළමුවෙනි අවස්ථාව ද මෙයයි. එකල පැවති තාක්ෂණික දියුණුව ද එයින් පිළිබිඹු වේ.

4.4.2 ආර්ථික තත්වය

මේ රාජ්‍ය කාලයේ කෘෂිකර්මාන්තයේ සීඝ්‍ර දියුණුවක් ඇති විය. ගම් වැව් තැනීමේ ව්‍යාපෘතිය විශාල වැව් තැනීම දක්වා පුළුල් කිරීමේ මුල් පියවර තැබූ පාලකයා වන්නේ ද වසභ රජතුමා ය. එතුමා මහ වැව් 11ක් හා ඇළවල් 12ක් කර වූ බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ. අඹන් ගඟ හරස් කර බඳින ලද අලිසාර හෙවත් ඇළහැර ඇළ එතුමාගේ නිර්මාණයකි. එතුමා විසින් කරවන ලද මහවැව් අතර මහවිලච්චිය, මානාකැටිය, නොච්චිපොතාන හා හිරිවඩුන්න යන වැව් පුරාවිද්‍යාඥයන් විසින් දැනට හඳුනාගෙන තිබේ. මෙම වාරිමාර්ග ක්‍රම යටතේ විශාල ඉඩම් ප්‍රමාණයක වගා කෙරිණි. රට වැසියාගේ යහපත උදෙසා කටයුතු කිරීමේ අදහසින් රජයේ දේපල විධිමත් ව පවත්වා ගැනීමට බදු අය කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියක් හඳුන්වා දුන්නේ ය. මේ නිසා රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරය ශක්තිමත් විය. රාජ්‍ය ආදායම මහජන ශුභ සිද්ධිය සඳහාත් වෙහෙර විහාර ප්‍රතිසංස්කරණය කරගැනීම සඳහාත් යොදවා තිබේ.

4.4.3 ආගමික කටයුතු

ථූපාරාම දාගැබට වටදාගෙයක් ද ඉසුරුමුණි විහාරයේ පොහොය ගෙයක් ද කරවීය. සෑගිරිය, රුවන්වැලි සෑය, බෝධිය වැනි පූජනීය ස්ථානවල දහස් සංඛ්‍යාත පහන් පූජා පැවැත් වූ බව සඳහන් වේ. රුහුණේ සිතුල්පව් විහාර භූමියේ දාගැබ් සාදන ලදී. දිවයිනේ විවිධ ප්‍රදේශවල පැවති වෙහෙර විහාර ප්‍රතිසංස්කරණය කර තිබේ. ඔහුගේ මෙහෙසිය වූ ''මෙත්තා'' විසින් මහ බෝ මළුවෙහි ද ගැබක් හා වටදා ගෙයක් ද කරවන ලදී.

එතුමා විසින් හඳුන්වා දෙන ලද ලම්බකර්ණ වංසය ලාංකික දේශපාලන ජන ජීවිතයට හා වාරිමාර්ග තාක්ෂණයට සපයන ලද දායකත්වය නිසා ලංකා ඉතිහාසයේ නව යුගයක් උදා කළ පාලකයෙකු ලෙස අගය කළ හැකිය.

ක්‍රියාකාරකම

1. වසභ රජ සමයේ ඇති වැදගත්කම පහදන්න.

4.5 මහවැව් ඉදි කළ මහසෙන් රජතුමා (ක්‍රි. ව. 276 - 303)

4.5.1 මහසෙන් රජුගේ මහාවිහාර විරෝධී ප්‍රතිපත්තිය

සංඝමිත්‍ර නම් භික්ෂුව ලක්දිවට පැමිණ ගෝඨාභය රජුගේ සිත දිනා ගැනීමට සමත් විය. වැඩිමහල් පුත් දෙටුතිස් වෛතුල්‍ය දහම ඉගෙනීමට අකමැති වුව ද බාල පුත් මහසෙන් කුමරු කැමති විය. ආපසු ඉන්දියාවට ගිය සංඝමිත්‍ර භික්ෂුව නැවත ලක්දිවට පැමිණ මහසෙන් රජුගේ අනුශාසක ලෙස කටයුතු කරමින් තමන්ට රිසි ලෙස වෛතුල්‍ය දහම මේ රට තුළ සමාජ ගතකිරීමට උත්සාහ ගත්තේ ය. මහසෙන් රජතුමා සංඝමිත්‍ර භික්ෂුවගේ උපදෙස් මත මහාවිහාර භික්ෂූන්ට හිරිහැර කළේ ය. මහසෙන්ගේ මහාවිහාර විරෝධී ආකල්ප හැඩගස්වා ගැනීමට බලපෑ වෙනත් හේතු ද තිබුණි. මේ වන විට ථේරවාදී බෞද්ධ සම්ප්‍රදය ගරු කළ පංචමහා ආවාස වන මහාවිහාරය, ථූපාරාමය, ඉසුරුමුණිය, වෙස්සගිරිය, චේතියගිරිය යන විහාරවාසී භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ ධර්ම විනය අතින් පිරිහී සිටි බව ද පෙනී යන කරුණකි. මහාවිහාර භික්ෂූන් වහන්සේලා නොයෙක් මාර්ගවලින් පව්කම් කළ බව මහසෙන් රජුගේ ජේතවනාරාම සෙල්ලිපියෙන් අනාවරණය වෙයි. මේ කාලය වන විට භික්ෂූන් වහන්සේලා රජවරුන්ගේ පරිත්‍යාග නිසා ලෞකික අංශයට වැඩි ලෙස නැඹුරු වූහ. දේපල අයිති වීම භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ ගමන් මග වෙනස් කරලීමට බලපෑවේය. මේ නිසා උන් වහන්සේලා ධර්ම විනයෙන් පිරිහී සිටි බව පෙනී යයි. මෙසේ මහාවිහාර භික්ෂූන් වහන්සේලාගේ පිරිහීම රජුගේ සිත වෙනස් කරන්නට වඩාත් පහසු විය. මේ පසුබිම සංඝමිත්‍ර භික්ෂුවට ඉතා වාසිදයක වූ බව පෙනේ. ''**මහරජ මේ මහාවිහාරවාසී භික්ෂූහු දුශ්ශීලය, අවිනය වාදීහුය. අපි නියම විනය වාදිම්හ.**'' යන මතය ඉදිරිපත් කර මහ ාවිහාරීය භික්ෂූන්ට විරුද්ධ කරවීය. ඒ අසත්‍ය කරුණු මහසෙන් රජතුමා පිළිගෙන ''අද පටන් මහාවිහාරවාසී භික්ෂූන්ට දන මානාදිය දෙන යම් කෙනෙක් වෙත් නම් ඕ හට දහසක් දඩ ය''යි අණබෙර ගැස්වීය. මේ නිසා මහාවිහාර භික්ෂූන්ට පිණ්ඩපාතය පවා නොලැබුණි.

මහාවිහාරය අතහැර භික්ෂූන් වහන්සේලා රුහුණු මායා රටවලවලට පලා ගියහ. එතැන් පටන් වසර නවයක් තිස්සේ මහා විහාරය පාළු විය. මහාවිහාරයට අයත් ගොඩනැගිලි කඩා බිඳ දමා එම ද්‍රව්‍ය සම්පත්වලින් අභයගිරි විහාරයට අනුබද්ධව සුවිසල් මන්දිර සෑදවීය. සංඝමිත්‍ර භික්ෂුව දුෂ්ට සෝණ ඇමති ලවා මහාවිහාරය කඩා බිඳ දමා ඒ බිමේ උඳු වැපුරූ බව නිකාය සංග්‍රහයේ විස්තර කර තිබේ.

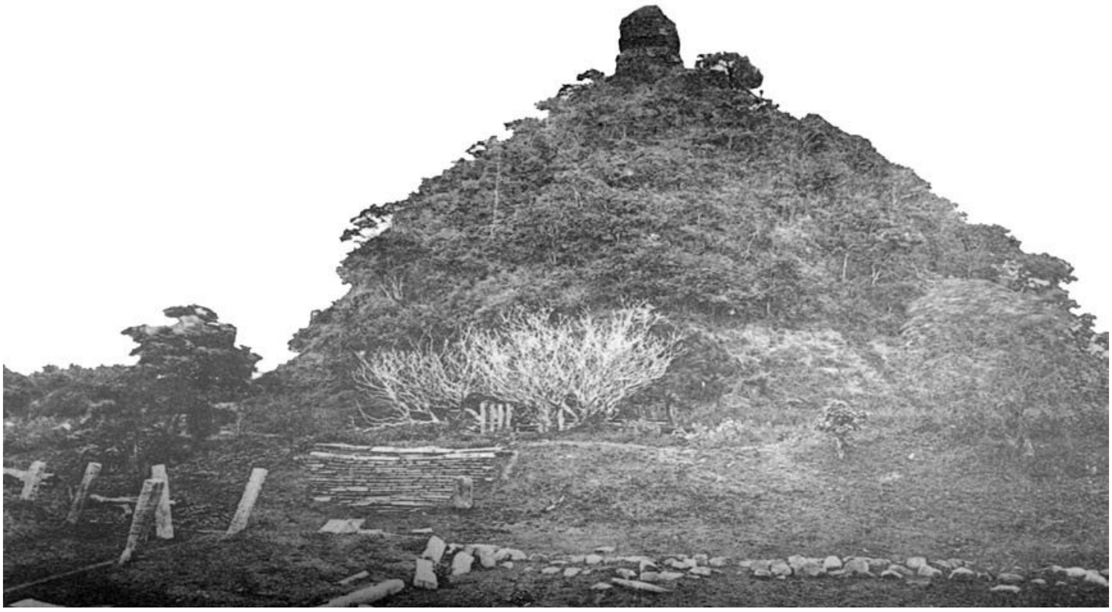

4.4 රූපය-වල්බිහි වී තිබූ ජේතවන දාගැබ

මහසෙන් රජතුමාගේ මහාවිහාර විනාශකාරී ප්‍රතිපත්තියට රට වැසියා විරුද්ධ විය. රජුගේ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා වූ මේඝවණ්ණාභය මලය රටට පැන ගොස් බලසේනා සමග රජුට විරුද්ධව සටන් කිරීමට පැමිණ දූරතිස්ස වැව අසල කඳවුරු බැඳ ගත්තේ ය. මහසෙන් රජතුමා ද තම සේනාව සමඟ පැමිණ වැවේ අනෙක් පැත්තේ කඳවුරු බැඳගෙන සටනට සැරසුණි. මධ්‍යම රාත්‍රියේ දී මේඝවණ්ණාභය තම සේනාවට නොදන්වා රජු හමුවට ගොස් සුහද කථාවක යෙදුණි. තමාට මලය දේශයෙන් ලැබුණු මාංශ ආහාරය දී කා බී සතුටු විය. සටනට පැමිණීමට හේතු විමසා මහාවිහාර නාශක ප්‍රතිපත්තිය අතහැර දැමීමට පොරොන්දු වූ නිසා දෙපාර්ශ්වය සමගි සමාදන විය. එහෙත් මේ ප්‍රතිපත්තිය වැඩිකල් පැවතුණේ නැත. රජතුමා මහාවිහාර සීමාවේ ජේතවනාරාමය නමින් නව ආරාමයක් ඉදි කර දක්ඛිණ ගිරිවාසී තිස්ස හිමිට පූජා කළ නිසා යළි නොසන්සුන් වාතාවරණයක් උදා වූ බව පෙනේ.

සංඝමිත්‍ර භික්ෂුව හා සෝණ ඇමතියා ථූපාරාමය කඩා බිඳ දැමීමට සූදනම් වූ විට රජුගේ බිසවක් එක්තරා උළු වඩුවෙකු යොදවා සංඝමිත්‍ර භික්ෂුවගේ හිසට පොරෝ පහරක් දෙවා මැරවීය. එකෙණෙහි එතනට රැස් වූ නගරවාසීහු සෝණ ඇමතියා ද මරා දමූහ. මෙයින් පසුව රජතුමා යහමගට යොමු විය.

4.5.2 ආර්ථික කටයුතු

රට සහලින් ස්වයංපෝෂිත කිරීම රජුගේ ප්‍රධාන අරමුණක් විය. මහාවංසයට අනුව එතුමා මහ වැව් 16ක් ඉදි කරවා තිබේ. ඒ වැව් අතුරින් මින්නේරිය වැව, හුරුළු වැව, මහකනදරා වැව, මහගල් කඩවල වැව ආදී වැව් කැපී පෙනේ. මේ වැව්වලට අමතර ව පබ්බතන්ත නමින් ඇළක් තනවා තිබේ. එය සැතපුම් 20ක් පමණ දිග ය. ඔහුගේ වාරිකර්මාන්තයේ අග්‍ර ඵලය ඇළහැර-මින්නේරිය-කවුඩුලු ඒකාබද්ධ කළ ව්‍යාපෘතිය යි. රටවැසි ජනතාවට සිදු වූ එකී සේවාව නිසා එතුමා මින්නේරිය දෙවියෝ සහ සත් රජ්ජුරු බණ්ඩාර යන නම්වලින් දේවත්වයට පත් කිරීමෙන් පැහැදිලි වන්නේ රජරට ජනතාව කෘතවේදී ව මහසෙන් රජුගේ නාමයට ගරු කරන බව ය.

මහාවංස කතුවරයා පවසන්නේ මහසෙන් රජතුමා පිං පව් දෙක ම රැස් කර ගත් පාලකයෙකු ලෙස යි. මහාවිහාරය විනාශ කිරීම පව්කම් ලෙසත් කෘෂිකාර්මික සංවර්ධනයට කළ සේවය පිං ලෙසත් සැලකිය හැකිය. එතුමා නොමගට වැටුණේ පාපමිත්‍ර සේවනය නිසා බව ද පවසයි.

අපේ රටේ ජීවත් වූ මෙවැනි පාලකයන්ගෙන් සිදු වූ යහපත් සේවා අගය කළ යුතු ය.

4.6 මෝරිය වංශික ධාතුසේන රජතුමා (459 - 477)

ධාතුසේන රජතුමා අනුරාධපුර රාජධානියේ දෙවන මෝරිය වංසයේ ආරම්භකයා ය. එතුමාගේ පියා දාඨා නම් තැනැත්තෙකි. ධාතුසේන රජතුමා බලයට පත් වීමට පෙර දකුණු ඉන්දීය ආක්‍රමණිකයෝ මේ රට පාලනය කළෝ ය. පණ්ඩු පාරින්ද, ඛුද්ද පාරින්ද, තිරිතර, දාඨිය, පීඨිය යනු ඒ ආක්‍රමණිකයන් ය. ඔවුන්ගේ අවසාන පාලකයා වූ පීඨිය මරා ධාතුසේන අනුරාධපුර රාජ්‍යය අත්පත් කර ගත්තේ ය. අනුරාධපුර රාජධානියේ සමෘද්ධිමත් ආර්ථිකයක් ගොඩනගා ගැනීමට එතුමා සමත් වූයේ ය.

එතුමාගේ කුඩා කාලය පිළිබඳ රසවත් තොරතුරු රැසක් වංසකථාවල දැක්වෙයි. දික්සඳ සෙනෙවියා පිරිවෙන්හි වැඩ විසූ මහානාම තෙරණුවෝ ඔහුගේ මයිලණු කෙනෙක් වූහ. උන්වහන්සේගේ සමීපයෙහි ධාතුසේන කුමාරයා පැවිදි වී සිටියේ ය.

පරසතුරන්ගෙන් රට ගලවා ගැනීමේ අදහස ඇතිව ඔහු උපැවිදි වී, අප්‍රකටව වෙසෙමින් සේනා සංවිධානය කළේ ය. දමිළ සතුරාගෙන් රට මුදවා ගැනීමේ උත්සාහයට රටවැසි ජනතාවගේ හා මහා සංඝයා වහන්සේගේ සහාය එතුමාට ලැබුණේ ය. මේ අනුව වසර විසි හතක් පමණ කාලයක් අනුරාධපුර රාජ්‍යයෙහි පැවති දමිළ පාලනය අවසන් කර දැමීමට ධාතුසේන රජතුමාට හැකි විය.

4.6.1 ආගමික කටයුතු

විජාතික පාලන සමයේ දී විනාශ වී ගිය වෙහෙර විහාර මෙතුමා විසින් ප්‍රතිසංස්කරණය කරන ලදී. තවද වෙහෙර විහාර දහ අටක් අභිනවයෙන් ඉදි කරවන ලදී. භික්ෂූන් වහන්සේලාට සිවුපසයෙන් සංග්‍රහ කිරීමට ද කටයුතු කළේ ය. අනුරපුර මහාපාළි දන සාලාව ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම එයට නිදසුනකි.

මිහිඳු පෙරහැර පැවැත්වීම ද එකල සිදු වූ ඉතා ම වැදගත් කරුණකි. මීට පෙර ලක්දිව විසූ රජවරුන් විසින් මිහිඳු පෙරහැර පැවැත් වූ බවට සාධක හමු නොවේ. මහාථූපය හෙවත් රුවන්වැලි මහාසෑය සුණු පිරියම් කරවා ඒ මුදුන්හි ඡත්‍ර නංවා අකුණු සැර නොවදින සේ වජ්‍ර චුම්බටකයක් සවි කළ බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ.

කලාවැව සමීපයෙහි ඇති කාලවාපි විහාරය හෙවත් අවුකන විහාරය ද මෙතුමාගේ කාලයට අයත් යැයි සැලකේ. මෙම විහාර සංකීර්ණයේ වර්තමානයේ ද දක්නට ලැබෙන හිටි බුද්ධ ප්‍රතිමා වහන්සේ වංසකථාවේ සඳහන් වන්නේ ''කාලසේල සත්ථු'' (කළු ගල් බුදු පිළිමය) යන නමිනි.

4.6.2 කෘෂි ආර්ථික කටයුතු

ධාතුසේන මහරජතුමා ජනතාවගේ සුභ සිද්ධිය සඳහා මහවැව් දහ අටක් සහ කුඩා වැව් දහ අටක් කර වූ බව මහාවංසයේ සඳහන් වෙයි. මේවා අතුරින් කලාවැව ප්‍රධාන වේ. මෙම වැව කලා ඔය හා බළලු වැව ඒකාබද්ධ කොට සාදන ලද මහ වැවකි. මෙහි භූමි ප්‍රමාණය අක්කර 6380ක් පමණ වේ. මෙතුමා කර වූ වැව් පහළවක නම් පූජාවලියේ සඳහන් කර තිබේ.

කලා වැවේ සිට අනුරාධපුරයේ තිසාවැව දක්වා ඉදි කර තිබෙන යෝධ ඇළ ද මෙතුමා කරවන ලද්දකි. එහි දිග සැතපුම් 54කි. එහි දිය බැස්ම සැතපුමකට අඟලකි. මේ වැව ජය ගඟ නමින් ද හැඳින්වෙයි.

මෙතුමාගේ රාජ්‍ය කාලය වසර දහඅටකි. එතුමාට කාශ්‍යප හා මුගලන් නමින් පුතුන් දෙදෙනෙක් ද එක් දියණියක් ද සිටියහ. ධාතුසේන මහරජතුමා පරසතුරන්ගෙන් රට නිදහස් කරගෙන ජනතාවටත් සම්බුද්ධ ශාසනයේ චිරස්ථිතිය සඳහාත් කළ උදාර සේවය අප විසින් සැමද අගය කළ යුතු ය.

ක්‍රියාකාරකම

''ධාතුසේන රජතුමා අපේ කීර්තිමත් පාලකයෙකි''. යන තේමාව යටතේ පිරිවෙන් සඟරාවකට ලිපියක් සකස් කරන්න.

4.7 කලා රසිකයකු වූ පළමුවන කාශ්‍යප රජතුමා (479-497)

ලංකාවේ සංස්කෘතික ඉතිහාසයේ අග්‍රගණ්‍ය ඵලයක් වූ සීගිරියේ නිර්මාතෘවරයා වූයේ පළමුවන කාශ්‍යප මහරජතුමා ය. ඔහු අනුරාධපුර සිහසුනට පත් වන්නේ ධාතුසේන රජතුමාගෙන් පසුව ය. සිහසුනට නියම උරුමකාරයා මුගලන් ය. එහෙත් රජ පවුලේ ඇති වූ අභ්‍යන්තර අර්බුදයක් නිසා ඔහුට රජකම අහිමි විය.

වැඩිමහල් පුතා කාශ්‍යප කුමරු වුව ද ඔහු හින්නමාතක හෙවත් අන්‍ය දේවියකගේ පුතෙකි. එකල පිළිගත් රාජ්‍ය සම්ප්‍රදයට අනුව රජකම උරුම විය යුත්තේ මුගලන් කුමාරයාට ය. ඔහු ධාතුසේන රජුගේ අගබිසොවගේ කුසින් උපන් පුතා ය.

ධාතුසේන රජතුමාගේ දියණිය සරණ පාවා දුන්නේ මිගාර සේනාපතිවරයාට ය. මේ සෙන්පතිවරයා ඔහුගේ බිරිඳට (ධාතුසේන රජුගේ දියණිය) නිතර කරදර හිරිහැර කළ නිසා ධාතුසේන රජු සෙන්පති සමඟ උරණ විය. කාශ්‍යප කුමාරයාට එකතු වී රජකම ලබා ගැනීමට ඔහු පෙළඹවීය.

4.5 රූපය-කලාවැව

මුගලන් කුමරුට දීමට වස්තුව සඟවාගෙන ඇතැයි සිතු කාශ්‍යප කුමරු සිය පියා ඝාතනය කළේ ය. බියට පත් මුගලන් කුමරු ඉන්දියාවට පලා ගියේ ය. ඉන්දියාවට පැන ගිය සිය සහෝදරයාගෙන් අනාගතයේ කෙදිනක හෝ තර්ජන එල්ල වේ යැයි සිතා අනුරපුරය අතහැර දුෂ්කර ගිරි දුර්ගයක් වූ සීගිරිය තම පාලන මධ්‍යස්ථානය බවට පත් කර ගත්තේ ය.

4.7.1 සීගිරි රජදහන

අනුරාධපුරයේ සිට සැතපුම් 40ක් පමණ දුරින් පිහිටි සීගිරිය අඩි 600ක් පමණ උසැති පර්වතයකි. එම පර්වත මුදුන අක්කර තුනකින් පමණ සමන්විත ය. මෙහි ආරක්ෂිත බලකොටුවක් ඉදිකළේ මුගලන් කුමරුට බියෙන් බව මහාවංසයේ 39 වන පරිච්ඡේදයේ 19 වන ගාථාවේ දැක්වේ.

පිය මහරජතුමා මැරූ නිසා පරලොව බිය ඇති වූ බවත් දකුණු ඉන්දියාවට පැන ගිය මුගලන් කුමරු බලසේනා සමග ආපසු පැමිණේ යැයි සිතා මුගලන් කුමරුට බිය වූ බවත් සිතිය හැකි ය. එහෙත් එතුමා කුවේරයාගේ ආලකමන්දව බඳු රජ මැදුරක් තනා කුවේර ලීලාවෙන් සීගිරි රජ දහනේ ජීවත් වූ බව පෙනේ. මෙහි දක්නට ලැබෙන විනෝද උයන්, නැටුම් මඩු, ජලස්නාන පොකුණු, සීගිරි චිත්‍ර, රාජ සභා මණ්ඩපය, ශීත හා ගිම්හාන මාලිගා වැනි අංග විමසා බලන විට සීගිරිය හුදෙක් යුද කාර්යයක් සඳහා ම ගොඩනගන ලද මධ්‍යස්ථානයක් දැයි විමසා බැලිය යුතු ය. සීගිරියේ දක්නට ලැබෙන නෂ්ටාවශේෂ හේතු කරගෙන මේ යුගය රටේ සංස්කෘතික ඉතිහාසයේ ඉතා වැදගත් තැනක් ගනී. ඒ පිළිබඳ විස්තරාත්මක තොරතුරු අපේ පැරණි තාක්ෂණය පාඩමේ දී විස්තර වේ.

4.6 රූපය-සීගිරිය

4.7.2 ආගමික කටයුතු

සිය පියා මැරීමේ පාප කර්මයෙන් මිදීම පිණිස ඔහු බොහෝ පිංකම් කළ බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ. ඉසුරුමුණි විහාරය ප්‍රතිසංස්කරණය කරවා එම විහාරයට තම දියණිවරුන් වූ බෝධි, උත්පලවණ්ණා යන දෙදෙනාගේ ද තමාගේ ද නම් එක් කොට ''බෝ උපුල් කසුප්ගිරි වෙහෙර'' යන නම තබා මහා සංඝ රත්නයට පූජා කරන්නට සූදානම් විය. එතුමා පීතෘ ඝාතක අකුශල කර්මය කළ නිසා උන්වහන්සේලා එම ආරාමය පිළිගැනීම ප්‍රතික්ෂේප කළහ. රජතුමා එම විහාරය එහි මහ බුදුපිළිමයට පූජා කළේ ය. වෙනත් විහාරයක් ඉදි කර ධර්මරුචික නිකායේ භික්ෂූන්ට පූජා කළේ ය. රසවත් ආහාර වර්ග දන්දීම, අඹ උයන් ඉදි කිරීම, පෙහෙවස් සමාදන් වීම වැනි පිංකම් කළ බව ද සඳහන් වේ.

4.7.3 ආර්ථික තොරතුරු

කාශ්‍යප රජතුමාගේ රාජ්‍ය කාලය ආර්ථික වශයෙන් ද වැදගත් වේ. මේ රජ සමයේ දී ලංකාව හා රෝමය සමග වෙළඳ සබඳතා පැවතුණි. සීගිරිය අවටින් රෝම කාසි විශාල ප්‍රමාණයක් සොයා ගැනීමෙන් ඒ අදහස සනාථ වෙයි. ජාත්‍යන්තර වෙළෙඳ සබඳතා පවත්වාගෙන යාම සඳහා කාශ්‍යප රජතුමා කාසි නිකුත් කළ බව ද සඳහන් වේ සීගිරිය කලා මධ්‍යස්ථානයක් වශයෙන් ගොඩනගා ගැනීමට හැකි වූයේ එම යුගයේ ආර්ථික වශයෙන් විශාල දියුණුවක් තිබුණු නිසා ය.

කාශ්‍යප රජතුමා වසර දහඅටක් රජකම් කළේ ය. දකුණු ඉන්දියාවට පැන ගිය මුගලන් කුමරු ආපසු විශාල බලසේනා සමග ලක්දිවට පැමිණියේ ය. කාශ්‍යප රජුට විරුද්ධව සටන් කිරීමට සීගිරිය බලා පිටත් විය. කාශ්‍යප රජු ද සටනට සූදානම් වුව ද ඔහුගේ ඇතු මඩ වගුරක් අසල දී ආපසු හැරුණේ ය; සේනාව දුව ගියහ; රජු අසරණ විය; සියතින් ගෙල සිඳ ගත්තේ ය. මුගලන් සිය සොහොයුරාගේ අවසන් කටයුතු කර අනුරාධපුරයට ගොස් රජ විය.

4.7 රූපය-සීගිරි ළඳුන්

ක්‍රියාකාරකම

සීගිරිය පිළිබඳ තොරතුරු රැස් කර කුඩා පොතක් සකස් කරන්න.

මීළඟට අපි අනුරාධපුර දෙවන භාගයේ විසූ කීර්තිමත් රජවරු කිහිප දෙනෙක් හඳුනා ගනිමු.

4.8 උගතුන්ට අනුග්‍රහ දැක්වූ පළමුවන අග්බෝ රජතුමා (571 - 604)

මහානාග රජුගේ ඇවෑමෙන් පසුව ඔහුගේ බෑණා කෙනෙකු වූ අග්ගබෝධි අනුරපුර රජ විය. මේ නමින් රජ වූ ප්‍රථමයා නිසා ඔහු පළමුවන අග්ගබෝධි නමින් හැඳින්විණි. ඔහුගේ රාජ්‍ය කාලය වසර තිස් හතරකි. මේ කාලය ඉතා ම සාමකාමී විය. එසේ ම සමෘද්ධිමත් යුගයකි. ගුණ නුවණින් මෙන් ම සැදැහැබර, ජනහිතකාමී මෙතුමා උසස් ගුණාංග දහතුනකින් සමන්විත වූ බව මහාවංසයේ විස්තර කර තිබේ.

4.8.1 ආගමික කටයුතු

- කුරුන්දි නමින් විහාරයක් කරවා එහි නඩත්තු කටයුතුවලට කුරුන්දි වැව පූජා කිරීම සහ එයට කුඹුරු යායක් සහ තුන් යොදුන් පොල් උයනක් පූජා කිරීම.
- ඇඹුලපස නම් ගමේ විහාරයක් කරවා එම ගම එම විහාරයට පූජා කිරීම.
- උණුවෙල් වෙහෙර නමින් විහාරයක් කරවීම
- ලෝහාමහාපාය පිළිසකර කර තිස් දහසක් භික්ෂූන්ට තුන් සිවුරු පූජා කිරීම
- මහාවිහාරය, අභයගිරිය, ජේතවනය යන විහාරවල මහා පිංකම් කිරීමට අනුග්‍රහ දැක්වීම
- දළදා වහන්සේට මහාප්‍රාසාදයක් කරවා එයට රන් කරඬුවක් පූජා කිරීම
- මහාපාලි දන ශාලාවට ලෝහමය බත් ඔරුවක් කරවීම
- මෙකල වෛතුල්‍යවාදය පැතිරෙමින් තිබුණු අවධියකි. මහාවිහාර පාර්ශ්වය වෙනුවෙන් ජෝතිපාල නම් භික්ෂුව වෛතුල්‍යවාදීන් සමඟ වාද කර ඔවුන් පරාජයට පත් කළේ ය. මෙයට රජුගේ අනුග්‍රහය ලැබුණි

4.8.2 **කෘෂිකාර්මික කටයුතු**

- » ගිරිතට වාපි හෙවත් ගිරිතලේ වැව කරවීම
- » මහින්දතට වාපි නම් වැව කරවීම
- » කුරුණෑගල අසල වඩ්ඩමානක වැව කරවීම
- » මණිමේඛලා හෙවත් මිණිපේ අමුණ කරවා ජලය මහවැලි ගං නිම්නයේ පිහිටි කුඹුරුවලට ගෙනයාම
- » මුලතිව් අසල කුරුඳු වැව කරවීම
- » වව්නියාව අසල මාමඩුව වැව කරවීම

මේ අනුව එතුමාගෙන් රජරට කෘෂි ආර්ථිකයේ විශාල දියුණුවක් ඇති වූ බව පෙනේ.

4.8.3 **ශාස්ත්‍රීය කටයුතු**

එකල ශාස්ත්‍රීය කටයුතුවල යෙදුණු උගතුන්ට රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ලබා දුන් පාලකයෙකි. පූජාවලිය හා නිකාය සංග්‍රහය අනුව හෙළබසින් පෙළ බසින්, සකු බසින් බොහෝ කාව්‍ය ග්‍රන්ථ මෙකල විසූ දෙළොස් මහාකවීන් විසින් ලියන ලදී. මෙකල සාමකාමී වාතාවරණයක් තිබුණු නිසා සාහිත්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ ද විශාල දියුණුවක් ඇති විය.

❖ **එකල විසූ දෙළොස් මහාකවියෝ**

සක් ද මලය	දළගොත් කුමරු ය
අසක් ද මලය	දළසල කුමරු ය
දැමිය	කිත්සිරි කුමරු ය
බැබිරිය	පරවඩු කුමරු ය
දළ බිසෝකුමරු ය	සූරියබාහු ය
අනුරුත් කුමරු ය	කසුප්තොට ඇපා ය

සමස්තයක් වශයෙන් සලකා බලන විට පළමුවන අග්බෝ රජ සමය සාමකාමී විය. කෘෂිආර්ථිකයේ හා ආගමික අංශයේ සංවර්ධනයක් සිදු විය. සිංහල සාහිත්‍ය ක්ෂේත්‍රයේ ද දීප්තියක් උදා වූ කාලවකවානුවකි.

ක්‍රියාකාරකම

පළමුවන අග්බෝ මහ රජතුමාගෙන් සිදු වූ සේවය අගය කරන්න.

4.9 අධිෂ්ඨානශීලී මානවම්ම රජතුමා (684 - 718)

මානවම්ම රජතුමා දෙවන කස්සප රජුගේ පුතා ය. ඔහු අධිෂ්ඨානශීලීව හා ඉවසිලිවන්තව සතුරු කරදරවලට මුහුණ දී අනුරාධපුර රජ වූ කෙනෙකි. ඔහුගෙන් ආරම්භ වූ රජ පෙළපත මානවම්ම රජ පෙළපත නමින් හැඳින්වෙයි. රජු ලම්බකර්ණ පෙළපතට අයත් ය. මෙතුමාගෙන් ඇරඹි රජ පෙළපත අනුරාධපුර රාජධානියේ අවසානය දක්වා පාලනය ගෙන ගියේ ය. මේ රටේ දිගු කලක් පැවති වියවුල් දුරුකොට සාමය පවත්වා ගැනීමට මෙතුමා සමත් විය. ඔහු රාජ්‍යයට පත් වූ ආකාරය පිළිබඳව විස්තරයක් මහාවංසයේ දැක්වෙයි.

එම විස්තරයට අනුව මෞර්ය හා ලම්බකර්ණ රාජවංස දෙක අතර අරගල පැවතුණි. මේ රාජවංස දෙක අතර පැවති දේශපාලන ගැටුම් නිසා රටේ සාමකාමී වාතාවරණයක් නොවීය. මේ නිසා රටේ සම්පත් විනාශ වීමෙන් ආර්ථිකයේ පරිහානියක් ද ඇති විය. මේ දේශපාලන ගැටුම් නිසා මානවම්ම කුමරු අප්‍රසිද්ධියේ ජීවත් වෙමින් තම පියාගෙන් පසු තම පරම්පරාවට අහිමි වුණු අනුරාධපුර රාජ්‍යය නැවත ලබා ගැනීම සඳහා සූදනම් වූයේ ය. එවකට පාලකයා වූ දෙවන දඨෝපතිස්ස මේ කුමරු ගැන සෙවිල්ලෙන් පසු වූ හෙයින් මානවම්ම කුමරු දකුණු ඉන්දියාවට පලා ගියේ ය.

4.9.1 පල්ලව රාජ්‍යයේ සහාය ලබා ගැනීම

මේ කාලයේ පල්ලව රාජධානියේ පාලකයා වූයේ පළමුවන නරසිංහවර්මන් ය. නරසිංහවර්මන්ට බටහිර චාලුක්‍යයන් සමඟ කළ සටන්වල දී මානවම්ම සහාය දුන්නේ ය. ඒ නිසා නරසිංහවර්මන් මානවම්ම ගැන පැහැදුන්නේ ය. තමාට කළ උදව්වලට කෘතගුණ සැලකීමක් වශයෙන් මානවම්මට ලක්දිව රාජ්‍ය බලය ලබා ගැනීමට උදව් විය. පල්ලව හමුදව සමඟ ලක්දිවට පැමිණි මානවම්ම එකල අනුරාධ පාලකයා වූ දෙවන දඨෝපතිස්ස සමඟ සටන් කළේ ය. සටන් කරගෙන යද්දී නරසිංහවර්මන් අසනීප වූ නිසා පල්ලව හමුදව ආපසු ඉන්දියාවට ගියේ ය. සටන අතරමග නතර කරන්නට සිදු විය. මානවම්ම කුමරු ආපසු ඉන්දියාවට ගියේ ය. මානවම්ම කුමරු තව කලක් පල්ලව රජුට සේවය කළේ ය. වසර විස්සකට පසුව දෙවන නරසිංහවර්මන් රජතුමාගේ සහායෙන් පල්ලව හමුදවක් සමඟ ආපසු ලක්දිවට පැමිණියේ ය. මේ කාලයේ දී අනුරපුර පාලකයා වූයේ හත්ථදාඨ රජු ය. මානවම්ම ඔහු සමඟ සටන් කර ක්‍රි. ව. 684 දී පමණ රජකම ලබා ගත්තේ ය. අධිෂ්ඨානශීලීව ඉවසිලිවන්තව කටයුතු කිරීම නිසා මානවම්ම කුමරුට තම අරමුණ ඉටු කර ගැනීමට හැකි විය.

4.9.2 මානවම්ම රජතුමාගේ කටයුතු

මහාවංසය හා පූජාවලිය ඔහුගෙන් සිදු වූ සේවා ගැන සඳහන් කර තිබේ. උතුරු මුල, වාදු මුල, අළගිරි පිරිවෙණ, කපුගම් පිරිවෙණ, දෙමටමල් පිරිවෙණ, සත්වැලිය පිරිවෙණ වැනි පිරිවෙන් කරවීමෙන් මේ රටේ පිරිවෙන් අධ්‍යාපනයට කළ සේවය විශේෂයෙන් ම අගය කළ යුතු ය. ථූපාරාමය හා ලෝහමහාපාය ද මෙතුමා විසින් පිළිසකර කර වූ බව සඳහන් වේ. එසේම එතුමා වැව් අටක් ඉදි කරවා ආර්ථිකය සංවර්ධනය කිරීමට ද අවධානය යොමු කළ පාලකයෙකි. වසර තිස් පහක් අනුරපුර රාජධානිය සාමයෙන් පවත්වා ගැනීමට ඔහු සමත් විය.

ක්‍රියාකාරකම්

මේ පාඩම කියවා පහත සඳහන් ප්‍රශ්න වලට පිළිතුරු ලියන්න

1. මානවම්ම රජතුමාගේ පියා ....ය.
2. අනුරාධපුර රාජධානි සමයේ තිබුණු ප්‍රධාන රාජවංස දෙක නම්................හා...........ය.
3. මේ රජතුමාට සහාය දුන් පල්ලව රජවරුන් දෙදෙනා නම් ....හා.................ය.
4. මානවම්ම රජතුමාගෙන් ගත හැකි ආදර්ශ මොනවාද?
5. මානවම්ම රජතුමා කර වූ පිරිවෙන් තුනක් නම්කරන්න.

4.10 අනුරාධපුර රාජධානියේ අවසාන ශ්‍රේෂ්ඨ පාලක සිව්වන මිහිඳු රජතුමා (956-972)

සිවුවන මිහිඳු රජතුමා අනුරාධපුර රාජධානියේ අවසාන භාගයේ විසූ ශ්‍රේෂ්ඨතම පාලකයා ය. එතුමා අවුරුදු තිහක පමණ කාලයක් ප්‍රථමයෙන් රුහුණ පාලනය කළේ ය. ඉන් අනතුරුව ඔහු අනුරාධපුරයෙහි පාලකයා බවට පත් විය.

මොහුට දකුණු ඉන්දීය ආක්‍රමණිකයන්ගෙන් නිතර කරදර එල්ල විය. කලිඟු රටින් කුමාරිකාවක් ගෙන්වා අග මෙහෙසිය කර ගැනීමෙන් රාජවංසය ස්ථාවර කර ගත් බව මහාවංසයේ විස්තර වේ.

එම කරදර අතර, වල්ලභ රාජ නම් ආක්‍රමණිකයෙක් බල සේනාවක් සමඟ නාගදීපයට ගොඩ බැසීම එකක් වේ. කෙසේ වුවත් මෙය මැඩපැවැත්වීමට රජු සමත් විය.

මෙම රජතුමාගේ රාජ්‍ය කාලය වසර දසයකි. ඒ කාලය තුළ සිදු කළ ආගමික සේවා ද වංසකථාවල විස්තර වෙයි. එම සේවාවලට කීර්ති නම් බිසොව, ඇමතිවරු සහ පුත්තු දායක වූහ.

මෙතුමා පිහිටුවන ලද සෙල්ලිපි රාශියක් හමු වී ඇත. එතුමාගේ සෙල්ලිපි,

- ජේතවනාරාම පුවරු ලිපිය
- වෙස්සගිරි පුවරු ලිපිය
- මිහින්තලා පුවරු ලිපි දෙක
- වේවැල් කැටිය සෙල්ලිපිය

ක්‍රියාකාරකම්

මෙතෙක් ඔබ ඉගෙනගත් රජවරුන්ගෙන් ලබා ගත හැකි ආදර්ශ මෙම වගුව සම්පූර්ණ කරමින් පෙන්වා දෙන්න.

රජතුමා	ලබා ගත හැකි ආදර්ශ

4.11 අනුරාධපුර යුගයේ පැවති රාජ්‍ය පාලන සංවිධානය

අනුරාධපුර යුගයේ මේ රටේ පැවති පාලන ක්‍රමය පිළිබඳ තොරතුරු වංසකතා හා සෙල්ලිපි මගින් අපට ලබා ගත හැකි ය. ඒ තොරතුරු අනුව එකල පැවති පරිපාලන සංවිධානය ප්‍රධාන කොටස් තුනකට බෙදා දැක්විය හැකි ය.

- මධ්‍ය පාලනය
- ප්‍රාදේශීය පාලනය
- ගම් පාලනය යනුවෙනි.

❖ මධ්‍ය පාලනය

ඇමතිවරුන් හා රාජ්‍ය නිලධාරීන් සහභාගි කරවා ගෙන රට පුරා බල පැවැත්වෙන පරිදි රජතුමා පවත්වාගෙන ගිය පාලන රටාව මධ්‍ය පාලනය ලෙස හැඳින්විය හැක. මෙහි පාලන ලක්ෂණය වූයේ රජතුමා පාලනයේ දී ප්‍රධානියා වීමයි. ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ යන අංශ තුන ම ඔහු සතු විය. මේ අනුව පාලන ක්‍රමයේ කේන්ද්‍රය රජු වූ නිසා

පැරණි ලංකාවේ පැවතුණේ රාජාණ්ඩු ක්‍රමයකි. එසේ වුව ද මහ ඇමති, භික්ෂූන් වහන්සේ යන අයගේ උපදෙස්වලට රජුට සවන් දීමට සිදු වූ හෙයින් රජුගේ අසීමිත බලය පාලනය වූ අවස්ථා ඉතිහාසයෙන් හෙළිවෙයි. මහසෙන් රජතුමාගෙන් පසුව ඔහුගේ දෙවන පුත් ජූල්ලථන කුමරුට මහා සංඝයාගේ කැමැත්ත පරිදි රජකම පැවරීම, වැනි නිදසුන්වලින් පැහැදිලි වන්නේ පැරණි ලාංකීය සමාජය තුළ රාජ්‍ය පාලකයාට අත්තනෝමතිකව පාලනය කිරීමට ඉඩ නොලැබුණ බවය. සද්ධාතිස්ස රජතුමා ගෙනගිය මහාවිහාරය විනාශ කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියට විරුද්ධ වීම වැනි නිදසුන් ය.

❖ රාජ්‍යත්වයේ ප්‍රභවය

ලක්දිවට ඉන්දියාවෙන් පැමිණි සංක්‍රමණිකයන් ගම් පිහිටුවාගත් අතර එම ගමෙහි ප්‍රධානියා ගාමිණී යනුවෙන් හඳුන්වා ඇත. ගාමිණිවරුන්ගෙන් කෙනෙකු රාජ්‍ය පාලනය සඳහා නිල වශයෙන් තෝරා ගත් විට අභිෂේකයක් ද කරන ලදී. මෙම අභිෂේකය නම්, යෂ්ටියක් දැරීම බව මූලාශ්‍රයවල සඳහන් වේ. උදාහරණ වශයෙන්,

දෙවන පෑතිස් රජතුමා,

- ❖ ලතා යෂ්ටි
- ❖ කුසුම යෂ්ටි
- ❖ සකුණ යෂ්ටි

යන යෂ්ටි තුන දැරීමෙන් අභිෂේක ලැබීම සඳහන් කළ හැකිය. එතුමා ඉන්දියාවේ පැවති අභිෂේක ක්‍රමයට අනුව දෙවනවරට අභිෂේකය ලැබීය. මෙයින් පසු දේශීය වශයෙන් පැවති අභිෂේක ක්‍රමය අභාවයට ගොස් ඉන්දීය අභිෂේකය ස්ථාපිත විය.

ලක්දිව පාලකයන් භාවිත කළ විරුද

- ❖ දෙවනපිය
- ❖ බුදදස (බුද්ධදස)
- ❖ සිරිසඟබොයි (සිරිසංඝබෝධි)
- ❖ සලමෙවන් (සලාමේඝවණ්ණ)

❖ අභිෂේක උත්සවය

රාජ්‍යත්වයට පත්වීම සඳහා අභිෂේක උත්සවයක් පැවැත්විය යුතු ය. අභිෂේක උත්සවය පැවැත්වීමට සමකුල බිසවක් තෝරාගෙන තිබේ. පඬුවස්දෙව් රජතුමා සමකුල සුදුසු බිසොවක් ලැබෙන තුරු අභිෂේක උත්සවය පමා කර තිබේ. අග බිසොව (අග්ගමහේසි) වශයෙන් හඳුන්වා ඇත්තේ සමකුල කුමරියක් ම ය. දේශීය සම්ප්‍රදයට අනුව ප්‍රථමයෙන්

අභිෂේකය ලැබූ තිස්ස රජතුමා දෙවන වරට අභිෂේක විය. දේශීය අභිෂේකය යනුවෙන් හඳුන්වනු ලබන්නේ ඉහත සඳහන් වූ පරිදි නව යෂ්ටියක් දැරීමයි. දේවානම්පිය විරුදය භාවිත කළේ මෙම අභිෂේකයෙන් පසුව ය. මෙම අභිෂේක උත්සවය පැවැත්වීමට අවශ්‍ය කරන අභිෂේක උපකරණ සියල්ල අශෝක අධිරාජයා විසින් එවා තිබුණි. දේවානම්පියතිස්ස රජතුමාගේ මෙම පුනරාභිෂේක උත්සවය පිළිබඳ දීර්ඝ විස්තරයක් මහාවංස ටීකාවේ සඳහන් වේ.

❖ රාජ්‍ය උරුමය

අනුරාධපුර යුගයේ දී රජකම උරුම වීමේ ක්‍රම තුනක් තිබුණි.

- ❖ **පියාගෙන් පසුව පුතාට**
- ❖ **වැඩිමහල් සහෝදරයාගෙන් පසුව බාල සහෝදරයාට රජකම උරුම වීම**
- ❖ **බාල සහෝදරයාගෙන් පසුව වැඩිමහල් සහෝදරයාගේ පුතාට**

මේ ක්‍රම අනුගමනය නොකළ අවස්ථා ද දක්නට ලැබේ. උදාහරණයක් ලෙස ධාතුසේන රජතුමාගෙන් පසුව කාශ්‍යප රජකම පැහැර ගැනීම සඳහන් කළ හැකිය.

❖ රාජ්‍ය නිලධාරීන්

අනුරාධපුර රජ සමයේ දී රාජ්‍ය පාලනයට සහාය වූ නිලධාරීන් රැසක් සිටි බව සාහිත්‍ය හා ශිලාලේඛන මගින් අනාවරණය වේ. ඔවුන් අතරින්,

සෙන්පති (සේනාපති)
මහමත (ප්‍රධාන පුරෝහිත)
බඩගරික (භාණ්ඩාගාරික)
ගණක (ගණකාධිකාරි)
දෙවාරික (දෙරටුපාලක)
නගර ගුත්තික (නගරාධිපති)
ඡත්තගාහක (ඡත්‍රය දරන්නා)
අසිග්ගාහක (කඩු දරන්නා)
මහලේනා (ප්‍රධාන ලේකම්)
අස අදෙක (අශ්ව පිළිබඳ කාර්යාංශයේ ප්‍රධානියා)
අති අදෙක (ඇතුන් පිළිබඳ කාර්යාංශයේ ප්‍රධානියා) යන අය ප්‍රධාන වේ.

❖ රජුගේ ප්‍රධාන වගකීම්

රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සකස් වී තිබුණේ බුදුදහමේ නිර්දිෂ්ට දස රාජධර්මය, සතර සංග්‍රහ වස්තු වෙනි ධර්ම සංකල්ප වලට අනුකූලව ය. ඒ අනුව පාලකයාගේ වගකීම් වූයේ, ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක හා අධිකරණ කටයුතු මැනවින් පවත්වාගෙන යාම. එහිදී පහත සඳහන් අංශ කෙරෙහි විශේෂ අවධානය යොමු කරන ලදී.

- ❖ රටේ සාමය පවත්වා ගැනීම
- ❖ විදේශ සතුරු තර්ජනවලින් රටවැසියා ආරක්ෂා කර ගැනීම
- ❖ ආර්ථික ශුභ සිද්ධිය ඇති කිරීම
- ❖ ශාසනික අභිවෘද්ධියට කටයුතු කිරීම
- ❖ සමාජ ශුභ සාධනය සඳහා කටයුතු කිරීම

වැනි කරුණු ය.

මෙම යුතුකම් හා වගකීම් පැරණි ලක්දිව රජවරුන්ගෙන් ඉටු වූ බව අප ඉහතින් සඳහන් කළ පාලකයින්ගේ කටයුතුවලින් සඳහන් වේ.

❖ අධිකරණය හා නීති

අනුරපුර යුගයේ දී රට තුළ හොඳ නීති පද්ධතියක් ක්‍රියාත්මක විය. ශිලාලිපිවලින් හෙළි වන තොරතුරුවලට අනුව,

- ❖ රාජ්‍ය අනුප්‍රාප්තිය හා පරිපාලනය පිළිබඳ නීති
- ❖ ආගමික ආයතන පරිපාලනය පිළිබඳ නීති
- ❖ ඉඩම් භුක්තිය පිළිබඳ නීති
- ❖ වෙළඳාම පිළිබඳ නීති
- ❖ කෘෂිකර්මය හා බදු සම්බන්ධ නීති
- ❖ සමාජ සුභ සාධක නීති
- ❖ අපරාධ නීති

වශයෙන් නීති වර්ග රැසක් මෙන්ම ක්‍රි. ව. 10 සියවසට අයත් වේවැල් කැටිය ශිලා ලිපිය, සිව්වන උදය රජුගේ බදුලු ටැම් ලිපිය, සිව්වන මිහිඳු රජුගේ මිහින්තලා පුවරු ලිපිය වැනි ශිලා ලේඛනවලින් ඉහත නීති වර්ග හඳුනා ගත හැකි ය.

❖ රජයේ ආදායම් මාර්ග

එකල ප්‍රධාන ආදායම් මාර්ගය වූයේ බදු ය. බදු වර්ග කීපයක් පිළිබඳ ව තොරතුරු ශිලා ලේඛනවලින් හෙළි වේ.

- ❖ දකපති (ජල බද්ද)
- ❖ භොජක පති (ඉඩම් බද්ද)
- ❖ හති පති (ඇතුන් ඇල්ලීමෙන් ලැබෙන බද්ද)
- ❖ වරාය බදු

අනුරපුර යුගයේ දී රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරය සමෘද්ධිමත් ව තිබුණි. සුවිසල් වෙහෙර විහාර, ගොඩනැගිලි, වැව් අමුණු සෑදීමටත් අධ්‍යාපනය, සමාජ සුබ සාධනය වැනි කටයුතු වලටත් විශාල ධනයක් වැය කිරීමට හැකි වූයේ එබැවිනි.

❖ ප්‍රාදේශීය පාලනය

රජුගේ ප්‍රධාන්වයෙන් පැවති මධ්‍යගත පාලනයට අමතර ව ප්‍රාදේශීය පාලනයට ද නිලධාරීන් පත් කර තිබුණි. බොහෝ විට පැවතුණේ පහත සඳහන් ප්‍රාදේශීය පාලන ඒකක හතර යි.

- ❖ උත්තර පස්ස
- ❖ දක්ඛිණ පස්ස
- ❖ පාචීන පස්ස
- ❖ පශ්චිම පස්ස යනු ඒ පාලන ඒකකයන් ය.

අනුරපුර අවසාන භාගය වන විට රජරට, රුහුණු රට, මලය රට හා දක්ඛිණ දේශය යන පාලන ඒකක දක්නට ලැබුණි. වසභ රජ සමයේ දී උතුරු ප්‍රදේශය, නැගෙනහිර ප්‍රදේශය පාලනය කළ ප්‍රාදේශීය පාලකයන් පිළිබඳව පෙර පාඩමේ දී පෙන්වා දී ඇත. ශිලා ලිපිවල රටික, රටිය, රට් ලද්දන් යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ දිවයිනේ විවිධ ප්‍රදේශ පාලනය කළ පරිපාලන නිලධාරීන් ය.

❖ ගම් පාලනය

කුඩා ම පරිපාලන ඒකකය ගම විය. ගම් පාලනය කළ පිරිස ගමික නමින් හඳුන්වා ඇත. පැරණි යුගයේ ශිලා ලිපි විශාල සංඛ්‍යාවක ගමික යන තනතුරු නාමය සඳහන් වේ. අනුරපුර අවසාන භාගය වනවිට ගම් පාලනය කළ අය ගම් ලද්දන් ලෙස හඳුන්වා තිබේ.

එකල ගම්කවරුන්ට පැවරුණු කාර්යය,

- ❖ ගමේ සාමය හා විනය පවත්වා ගැනීම
- ❖ ගැමියන්ගේ සිරිත් විරිත් හා සම්ප්‍රදයන් අනුව කටයුතු කිරීම.
- ❖ ගමේ ආදායම් එකතු කර රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරයට පැවරීම
- ❖ ගමේ පොදු වැඩ කිරීම
- ❖ යුක්තිය පසිඳලීම

වර්තමානයට ද ආදර්ශ ලබා ගත හැකි ආකාරයට එකල ගම් පාලනය තිබුණි. විවිධ රාජ්‍ය සේවා කළ අයට රජතුමා විසින් ගම්බිම් ප්‍රදනය කළ අතර ආරාම නඩත්තුවට ගම් බිම් පූජා කර ඇත.

4.12 අනුරාධපුර යුගයේ පැවති ආර්ථික හා සමාජ හා සංස්කෘතික තොරතුරු

❖ ආර්ථික තත්වය

අනුරාධපුර යුගයේ පැවති ආර්ථික තත්වය පිළිබඳ තොරතුරු වංසකථා සහ ශිලා ලේඛන මගින් හෙළි වේ. එම තොරතුරුවලට අනුව එකල කෘෂි කර්මාන්තය, සත්ත්ව පාලනය, වෙළඳාම සහ කර්මාන්ත යන ක්ෂේත්‍ර යටතේ ආර්ථික රටාව සැකසී තිබුණු බව පෙනේ.

❖ කෘෂිකර්මාන්තය

ජලාශ්‍රිත ශිෂ්ටාචාරයේ මුල් ම ස්ථානය හිමි වූයේ කෘෂිකර්මාන්තයට ය. අනුරාධ, උපතිස්ස, උරුවේල ආදී වශයෙන් හැඳින්වෙන ජනාවාස ගොඩනගා ඇත්තේ ගංගා ආශ්‍රිතව ය. එකල ප්‍රධාන ජීවනෝපාය වූ කෘෂිකර්මාන්තයට ජලය සපයා ගැනීමේ පහසුව හා දෛනික අවශ්‍යතාවන් ඉටු කර ගැනීමේ පහසුව මත ගංගා ආශ්‍රිතව ජනපද පිහිටුවා ගත්හ. අනතුරුව එම ජනපදවල වැව් ඉදි කර කෘෂිකාර්මික කටයුතුවලට ජලය සපයාගෙන තිබේ. නොබෝ කලකින් ම මේ රටේ කෘෂිකර්මාන්තය, කුඹුරු වගාව හෙවත් මඩ ගොවිතැන, ගොඩ ගොවිතැන හෙවත් හේන් වගාව යන අංශ දෙකෙන් ම ශීඝ්‍ර දියුණුවකට පත් විය. ශ්‍රීමේඝවර්ණ රජුගේ කාලයට අයත් තෝනිගල සෙල්ලිපියේ අවුරුද්දේ කන්න තුනක් වගා කළ බව සඳහන් වෙයි. පිටදඩහස, මදෙහස හා අකලහස යනු එම කන්න තුන යි. පසු කාලය වන විට ගංගා හරස්කර අමුණු බැඳ කෘෂිකර්මාන්තය සඳහා ජලය ලබා ගත් බව ඇළහැර ඇළ, මිනිපේ වේල්ල, හත්තොට අමුණ වැනි ඉදි කිරීම්වලින් ප්‍රකට වේ.

එකල වැසියා වී ගොවිතැන් කටයුතු හා සම්බන්ධ විවිධ කාර්යයන්හි නිරත විය. කුඹුරු සකස් කර ගැනීම, සී සෑම, වැපිරීම, ගොයම් කැපීම වැනි වැඩ කරගෙන තිබෙන්නේ අත්තම් ක්‍රමයට හා කුලී ගෙවීමේ ක්‍රමයට ය.

❖ **හේන් වගාව**

ජල පහසුකම් අඩු ගොඩ ඉඩම් හේන් වගාව සඳහා තෝරාගෙන තිබේ. හේන් වගාව කරන ලද්දේ වැසි ජලයෙනි. එදිනෙද ජීවිතයට අවශ්‍ය කරන ධාන්‍ය වර්ග, අල වර්ග, එළවළු වැනි දෑ හේන්වල වගා කෙරිණ. මහාවංසටීකාව හා සීහලවත්ථුපකරණයට අනුව අනුරපුර මුල් භාගයේ දී ලක් දිව බොහෝ ප්‍රදේශවල ඇල් වී වගා කළ හේන් තිබුණු බව සඳහන් වේ. අනුරාධපුර යුගයේ මධ්‍ය භාගයේ ශිලාලේඛන උඳු, මුං, තල ගැන සඳහන් ව තිබීමෙන් හෙළි වන්නේ ඒ කාලය වන විට ද හේන් වගාව පැවති බවයි.

❖ **සත්ත්ව පාලනය**

සත්ත්ව පාලනය එකල ජීවන වෘත්තියක් විය. මස්, කිරි, බිත්තර ආදිය ලබා ගැනීම සඳහා මෙන් ම කෘෂිකර්මාන්ත කටයුතුවලට හා ප්‍රවාහනය සඳහාත් සතුන් ඇති කළ බව පෙනේ. ගවයන්, එළුවන්, උෟරන්, කුකුළන් වැනි සතුන් එකල නිවෙස්වල ඇති කළේ ය. කිරි, දී කිරි, මෝරු, ගිතෙල්, වෙඬරු ගවයාගෙන් ලබා ගෙන ඇත. මේවා පස්ගෝ රස නමින් හැඳින්වේ. ගවයා කෘෂිකාර්මික කටයුතුවලට යොද ගත් බැවින් ගව මස් ආහාරයට ගැනීම ප්‍රචලිතව නොතිබුණි. සෑම ගමක ම ගවයන්ට මුඩු බිමක් වෙන් කර තිබුණු අතර ගවයන් රැක බලා ගන්නා ගොපල්ලා නමින් හැඳින්විය. පණ්ඩුකාභය රජතුමා කුඩා කාලයේ දෙරමඬලාව නම් ගොපලු ගමේ විසූ බව මහාවංසයේ සඳහන් වෙයි.

භාණ්ඩ ප්‍රවාහනය සඳහා ද ගවයා යොද ගත්තේ ය. සෙල්ලිපිවල ගැල් ගොන් ගැල් මීවුන් යනුවෙන් සඳහන් ව තිබෙන්නේ ප්‍රවාහන කටයුතු සඳහා ගවයන් බැඳි ගැල් යොදගෙන තිබෙන බව ය. රට අභ්‍යයන්තරයේ භාණ්ඩ ප්‍රවාහන කටයුතු සඳහා ගවයන් බැඳි ගැල් යොද ගෙන තිබුණු බව සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයෙන් ද අනාවරණය වේ.

❖ **වෙළඳාම**

අනුරාධපුර යුගයේ වෙළෙඳම ඉතා දියුණු මට්ටමක පැවති බව පෙනේ. වෙළඳාම දෙයාකාර විය.

අභ්‍යන්තර වෙළඳාම
බාහිර වෙළඳාම
යනුවෙනි.

❖ අභ්‍යන්තර වෙළඳාම

අභ්‍යන්තර වෙළඳම දේශීය වෙළඳාම නමින් ද ව්‍යවහාර වේ. මෙහි දී බහුල වශයෙන් භාවිත වූයේ භාණ්ඩ හුවමාරු ක්‍රමය යි. දේශීය වෙළෙඳමේ දී කාසි භාවිතය ද පැවතිණි. කහවනුව මින් එක් වර්ගයකි. මස්ස හෙවත් මසුරන් ගැන ද සඳහන් වේ. මෙම දේශීය වෙළඳාමේ දී පොලී ක්‍රමය ද පැවතුණි. හතරවන සියවසේ කිත්සිරිමෙවන් රජුගේ තෝනිගල ශිලා ලිපියෙහි කලහුමනක නියමතන වෙළෙඳ ශ්‍රේණියේ වී, උඳු, මුං ආදී ධාන්‍ය වර්ග තැන්පත් කර වාර්ෂිකව ලැබෙන පොලිය පමණක් ප්‍රයෝජනයට ගන්නා ලෙස උප දෙස් දී තිබේ.

වෙළඳාම දියුණු වී යාමත් සමඟ වෙළඳ ශ්‍රේණි බිහි විය. ඒ සමඟම වෙළඳ නගර ඇති වූ බව පෙනේ. මේ වෙළෙඳ නගර නිගම යනුවෙන් හැඳින්විණි. වෙළෙඳමෙන් ධනවත් වූ වෙළෙන්දෝ නගරවල ජීවත් වූහ. වාණිජ සමාජය විවිධ ශ්‍රේණි පිහිටුවාගෙන වෙළඳාම කළහ. මේ වෙළඳ සංවිධාන ''පූග'' යනුවෙන් හඳුන්වා තිබේ. වෙළෙඳ සංගම් තිබුණු බව බඹරගස්තලාව සෙල්ලිපියේ සඳහන් ව තිබේ.

හතරවන උදය රජතුමාගේ (946-954) රාජ්‍ය කාලයට අයත් හෝපිටිගමුව හෙවත් බදුලු ටැම් ලිපිය අනුරාධපුර යුගයේ දේශීය වෙළඳාම පිළිබඳව තොරතුරු දැක්වෙන ශිලා ලේඛනයකි. එතුමා මහියංගණ විහාරයට පැමිණි අවස්ථාවක දී සොරබොර ප්‍රදේශයේ හෝපිටිගමුව වෙළඳපොළෙහි සිදුවන අකටයුතු පිළිබඳ ව ප්‍රදේශවාසීහු පැමිණිලි කළහ. එම අකටයුතු මගහරවා ගැනීම සඳහා එතුමාගේ අවධානය යොමු විය. මෙහි වෙළඳපොල හඳුන්වා තිබෙන්නේ ''පදිය'' යන නමිනි. වෙළඳපොල පාලකයන් පදි ලද්දන් නමින් හඳුන්වා තිබේ.

මෙහි දැක්වෙන වෙළඳපොලට අදාළ නීති කිහිපයක් හඳුනා ගනිමු

- ❖ වෙළඳපොලට ගෙන එන බඩු පෙරමගට ගොස් නොගත යුතුය.
- ❖ බුලත් පුවක් ඊට අදාළ ස්ථානවල තබා විකිණිය යුතුය.
- ❖ අනුමත නොකළ තරාදි භාවිත නොකළ යුතු ය.

වෙළඳපොල සම්බන්ධව රජතුමා පනවා තිබුණු මෙම නීති වර්තමාන සමාජයට වුවද පූර්වාදර්ශ කර ගත හැකි ය.

❖ බාහිර වෙළෙඳාම

ශ්‍රී ලංකාව ඉන්දියන් සාගරයේ මධ්‍යගතව පිහිටි නිසා පෙර අපර දෙදිග රටවල් සමඟ වෙළඳ සබඳතා පවත්වා ඇත. ජම්බුකෝල තිත්ථ, ගෝකණ්ණ තිත්ථ, සූකර තිත්ථ මහාතිත්ථ වැනි වරායවලින් ඉන්දියාව, චීනය, අරාබිය, රෝමය. පර්සියාව, වැනි රටවල්

සමඟ වාණිජ සම්බන්ධතා පවත්වා ඇත. වරාය ආශ්‍රිතව වෙළෙඳ මධ්‍යස්ථාන තිබුණි. මේවා පටුන් ගම් නමින් හැඳින්විණි.

අතීතයේ මෙරටට ආනයනය කළ විදේශීය භාණ්ඩවල කොටස්, පුරාවිද්‍යා කැණීම්වලින් විදේශීය කාසි වර්ග සොයාගෙන ඇත. රෝම කාසි, ඉන්දු රෝම කාසි, චීන කාසි මේ අතර ඇත. භාතිකාභය රජතුමා රෝම දේශයෙන් පබළු වර්ගයක් ගෙන්වාගෙන රුවන්වැලි මහාසෑය අලංකාර කළ බව මහාවංස ටීකාවේ සඳහන් වේ. එකල ලක්දිවට ආනයනය කළ හා ලක්දිවෙන් අපනයනය කළ වෙළෙඳ ද්‍රව්‍ය කිහිපයක් පහත දැක් වේ.

ආනයනය කළ වෙළෙඳ ද්‍රව්‍ය	අපනයනය කළ වෙළෙඳ ද්‍රව්‍ය
රන්, රිදී, තඹ, ලෝකඩ	ඇත් දත්, අලි ඇතුන්
වීදුරු, පබලු, පිඟන් භාණ්ඩ	මුතු-මැණික්, කැස්බෑ ලෙලි
උසස් වර්ගයේ රෙදි පිළි	කපු පිළි
සුවඳ විලවුන්	කුළු බඩු වර්ග
සින්ධු දේශයේ අශ්වයන්	

ඉහත සඳහන් තොරතුරුවලින් අනාවරණය වන්නේ අනුරාධපුර යුගයේ දී විදේශීය වෙළඳාම ඉතාම දියුණු ව පැවති බව ය.

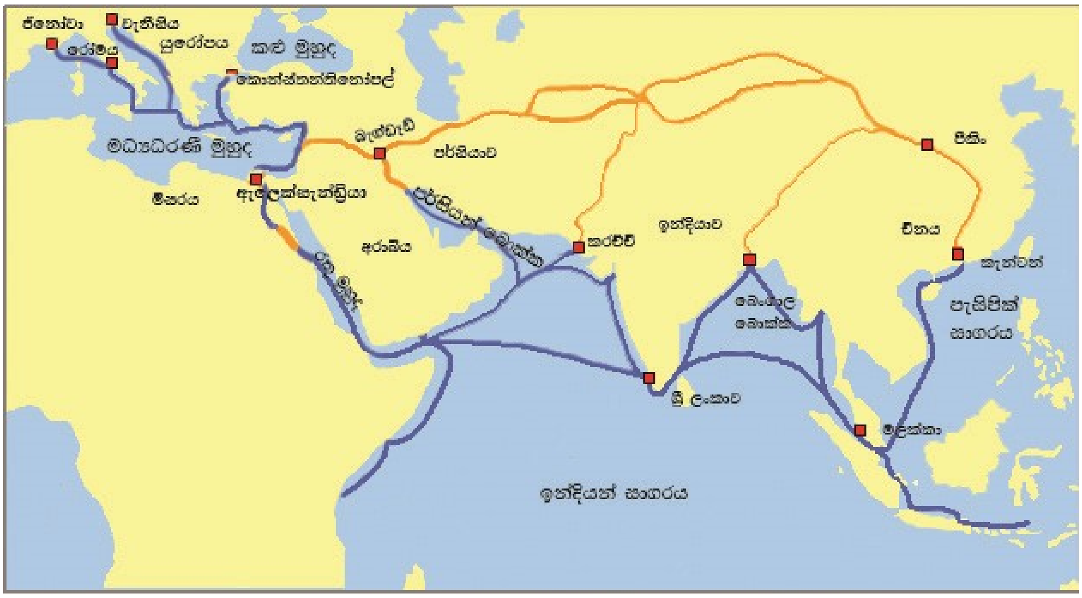

4.2 සිතියම-රෝපය හා ආසියාව අතර වෙළෙඳ සම්බන්ධතා පැවැත් වූ පැරණි වෙළෙඳ මාර්ග

4.8 රූපය-ශ්‍රී ලංකාවෙන් හමු වූ
චීන මැටි බඳුන් හා චීන කාසි කිහිපයක්

❖ කර්මාන්ත

කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා අවශ වූ උදලු, නගුල් , දෑකැති ආදී උපකරණ, එදිනෙද ගෙදරදෙරේ පරිහරණයේ දී අවශ්‍ය පිහි කැති ආදී උපකරණ, හමුදවට අවශ්‍ය කළ දුණු ඊතල ආදී අවි ආයුධ, කාන්තාවන් පාවිච්චි කළ මාල, වළලු ආදී අලංකරණ භාණ්ඩ ආදිය දේශීය වැසියා විසින් ම නිපදවාගෙන තිබේ. මහාවංසය, අට්ඨකථා වැනි දේශීය සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය මේ පිළිබඳ ව තොරතුරු සපයයි.

ඒ ඒ කර්මාන්තවලට අදළ ශිල්පීහු ඔවුන්ට ම වෙන් කළ ගම්බිම්වල ජීවත් වූහ. එවැනි ගම් බිම් කිහිපයක් පහත දක් වේ.

ගම	කර්මාන්තය
කුම්භකාරගාම	කුඹල් කර්මාන්තය
වඩ්ඩකි ගාම	වඩු කර්මාන්තය
මණිකර ගාම	මැණික් කර්මාන්තය
පේසකාර ගාම	රෙදි නිෂ්පාදනය

ඉහත සඳහන් කළ කර්මාන්ත හැර උක් වගාව ආශ්‍රිතව හකුරු නිපදවීම හා ඊට අදළ යන්ත්‍ර, ඇත් දත්, කැටයම් වැනි කර්මාන්ත ගැන ද වංසකථා සාහිත්‍යයෙන් තොරතුරු ලැබේ. මෙම කර්මාන්ත ශිල්ප ශ්‍රේණි අනුව සංවිධානය වී තිබුණි. උසස් කාර්මික ශිල්පීන් රජතුමාගේ ඇගයීමට ලක් විය. ඔවුන්ට රජතුමා විසින් තාන්න මාන්න පිරිනැමුණි. මේ කර්මාන්තකරුවන්ගෙන් වැඩි දෙනෙක් බෝධිය සමග ලංකාවට පැමිණි බව බෝධිවංසය ආදියෙන් හෙළි වේ.

❖ පැරණි ශ්‍රී ලාංකික සමාජය

ලක්දිව ජනාවාස ආරම්භ වීමට පෙර යක්ෂ, නාග වැනි ජන කොටස් විසූ බව වසංකතාවලින් හෙළිදරව් වේ. මෙම ස්වදේශීය ජනතාවගේ සමාජ ජීවිතය පිළිබඳ ව හඳුනා ගැනීමට තරම් ප්‍රමාණවත් විස්තර වාර්තා වංසකථාවලින් හමු නොවන බැවින් මෙරට සමාජ සංස්ථාවන්ගේ විකාශනය හා සමාජ සිරිත් විරිත් සම්බන්ධ කරුණු ගොනු කළ හැකි වන්නේ විජයාගමනයෙන් පසුව ය.

ලක්දිව සමාජය හැඩගැස්වීමෙහි ලා ඉන්දියානු සමාජ රටාව බලපෑවත් මේ රටේ බුද්ධාගම ප්‍රතිෂ්ඨාපිත වූවායින් පසුව වර්ණාශ්‍රම ධර්ම මත හැඩ ගැසී තිබුණු සමාජ රටාව ලිහිල් විය. ඉන්දියාවේ තිබුණු සමාජ සංස්ථා හා සමාජ සිරිත් විරිත් මේ රටට ගැළපෙන ආකාරයට හැඩ ගැසෙමින් විකාශනය විය.

ඉන්දීය සමාජයේ මෙන් ම ශ්‍රී ලංකා සමාජයේ ද ක්ෂත්‍රිය, බ්‍රාහ්මණ, වෛශ්‍ය කණ්ඩායම් මුල් කාලයේ දී සිට ම විසූ බව සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය මගින් හෙළිවෙයි. ශුද්‍ර නමින් සමාජ කණ්ඩායමක් ලක්දිව විසූ බව සඳහන් නොවුව ද චණ්ඩාල නමින් හැඳින් වූ පිරිසක් විසූහ. කැළි කසළ ඉවත් කිරීම, මළමිනී ඉවත් කිරීම වැනි කාර්යයන් ඔවුන්ට පවරා තිබුණු බව පණ්ඩුකාභය පුරා වෘත්තයෙන් අනාවරණය වෙයි. ඉන්දියානු සමාජයේ ශුද්‍රයන්ට ද පැවරී තිබුණේ මෙවැනි කාර්යයන් ය.

විජය ඇතුළු පිරිසට භාර්යාවරුන් ගෙන්වා ගත් අවස්ථාවේ දී ශ්‍රේණි දහ අටකට අයත් පිරිසක් ද සංඝමිත්තා තෙරණිය ශ්‍රී මහා බෝධිය ගෙන ආ අවස්ථාවේ දී විවිධ කුලවලට අයත් ජනයා මෙරටට පැමිණි බව වාර්තා වෙයි. මෙහි කුල යන වචනයෙන් සඳහන් කර තිබෙන්නේ ඉන්දියාවේ දී මෙන් කුලයක් හැඳින්වීම සඳහා නොව පවුලක් හැඳින්වීමට ය. මෙයින් අපට පැහැදිලි වන්නේ ලක්දිව සමාජය සංවිධානය වූයේ සෑම ජන කොටසක් ම එක හා සමාන ලෙසින් සැලකෙන සාමාකාමී සහජීවනය අගය කළ ජන සමාජයක් වශයෙනි.

මෙම සමාජ ක්‍රමය යටතේ කාන්තාවට ද සමාජයේ සම අයිතිවාසිකම් හිමි විය. විහාරමහා දේවිය, සෝමා දේවි වැනි කාන්තා චරිත සමාජයේ සම්භාවනා ලැබීය. භික්ෂුණී ශාසනයට ඇතුළු වීමට කිසිදු බාධාවක් නොවීය. අනුලා, සීවලී වැනි කාන්තාවෝ පැරණි ලක්දිව රජකම් කළාහුය. සීගිරි ගී රචනා කළ අය අතර කිවිඳියෝ ගණනාවක් වූහ. පළමුවන අග්බෝ රජ සමයේ විසූ දෙළොස් මහාකවීන් අතර ද කිවිඳියෝ වූහ.

ලක්දිව ජන සමාජයේ දසයන් විසූ බව ද වංසකථාවල සඳහන් වේ. සිලාමේඝ රජතුමා යුද්ධයේ දී අල්ලා ගත්තවුන් විහාරාරාමවලට දසයන් ලෙස පූජා කර තිබේ. පළමුවන අග්බෝ පොත්ථකුට්ඨ වැනි පාලකයෝ විහාරාරාමවලට දසියන් වශයෙන් පුද්ගලයන් පූජා කළහ. විහාරස්ථානයේ දසියන් සිටි බව හතරවන මිහිඳු රජුගේ මිහින්තලා පුවරු ලිපියේ සඳහන් වේ.

❖ සංස්කෘතික රටාව

සංස්කෘතිය යනුවෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ කිසියම් සමාජයක ජීවත්වන මිනිසුන්ගේ ඇදහිලි, විශ්වාස, ඇඳුම්, පැළඳුම්, සිතුම්, පැතුම්, රසවින්දනය වැනි සියලු අංශයන්ගේ එකතුවකි.

අපේ රටේ විවිධ ජන කොටස්වලට අයිති සංස්කෘතික ලක්ෂණ විද්‍යමාන වෙයි. මේ සංස්කෘතික ලක්ෂණ අතරින් අනුරාධපුර රජ සමයේ වඩාත් කැපී පෙනෙන්නේ සිංහල බෞද්ධ සංස්කෘතික ලක්ෂණ යි. එකල ජන සමාජය තුළ දක්නට ලැබුණු උදාර ගුණාංග කිහිපයක් පහත සඳහන් වේ.

- ❖ ගොවිතැන් කටයුතුවල දී එකිනෙකාගේ වැඩවලට සහය දීමේ අත්තම් ක්‍රමය
- ❖ විවාහයේ දී තම පවුලට ගැළපෙන චරිතවත් දූ පුතුන් සම්බන්ධ කර ගැනීම
- ❖ දියණිවරුන්ට ගෙදරදොර ඉවුම් පිහුම්, මැහුම් ගෙතුම්, ගෙදර දොර අලංකාර කර ගැනීම වැනි හොඳ පුරුදු දෙමාපියන් ඇසුරින් ලැබීම
- ❖ උපතේ සිට මරණය දක්වා ඉපදීම, ඉඳුල් කට ගෑම, නම් තැබීම අකුරු ශාස්ත්‍රයට අතපොත් තැබීම වැනි සියලු මංගල සම්මත අවස්ථා ආගමානුකූලව පැවැත්වීම
- ❖ ආගන්තුක සත්කාරය විපතේ දී පිහිටවීම
- ❖ දෙමාපිය දූ-දරු යහපත් සම්බන්ධතා පවත්වාගෙන යෑම

මෙකල කැපී පෙනුන තවත් සංස්කෘතික ලක්ෂණයක් වූයේ භික්ෂූන් වහන්සේ හා පන්සල අනුරපුර ජන සමාජයේ කේන්ද්‍රීය සංස්කෘතික ලක්ෂණය බවට පත්ව තිබීම යි. ජාතික, ආගමික, සමාජීය උත්සවවල දී ප්‍රමුඛත්වය ලැබුණේ භික්ෂූන් වහන්සේලාට ය. එකල ජන සමාජයේ මවුපියන්ට සැලකීම කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමුවිණි. රජවරුන් පවා මවුපිය උපස්ථානයට නැඹුරු වූ බව වංසකතාවලින් හෙළිදරව් වේ. අටවන අග්බෝ රජතුමා එවැනි පාලකයෙකි.

මේ අනුව පැරණි ලංකාවේ සංකීර්ණ සංස්කෘතික රටාවක් තිබුණත් එය සකස් වී තිබුණේ බෞද්ධ සමාජ දර්ශනය අනුව බව පැහැදිලිව පෙනේ.

ක්‍රියාකාරකම

''පැරණි ලංකාවේ පැවති විදේශීය වෙළෙඳාම'' යන මැයෙන් රචනයක් ලියන්න.

4.13 අනුරාධපුර පාලන සමයේ විදේශ සම්බන්ධතා

ලංකාවේ භූගෝලීය පිහිටීම නිසා පෙර අපර දෙදිග රටවල් සමග පැරණි යුගයේ සිට ම දේශපාලනික, ආර්ථික, ආගමික හා සංස්කෘතික සම්බන්ධතා පවත්වා තිබේ.

❖ දේශපාලන සබඳතා

ලංකාව ඉන්දියාවට ආසන්නයෙන් පිහිටා තිබීම නිසා ඉන්දියාවේ දේශපාලන තත්ත්වය මේ රටේ දේශපාලන කටයුතු කෙරෙහි බලපෑවේය. එම බලපෑම සංක්‍රමණ හා ආක්‍රමණ වශයෙන් ද රාජ්‍යත්වය සඳහා ලබා ගත් සහාය හා විවාහ සබඳතා අනුව ද විස්තර කළ හැකි ය.

ඉන්දියාවේ සිට වරින් වර සංක්‍රමණය වූ ජන කණ්ඩායම් මගින් මේ රටේ මුල් ජනාවාස ආරම්භ වී ව්‍යාප්ත වූ ආකාරය ඔබ ඉගෙන ගෙන තිබේ. එවැනි සංක්‍රමණික පිරිස් කිහිපයක් ගැන මෙහිදී මතක් කරදීම ඔබට ප්‍රයෝජනවත් වේ.

- විජය ඇතුළු පිරිස
- විජය කුමරුගේ මෙහෙසිය කර ගැනීම සඳහා මධුරාපුරයෙන් ගෙන්වා ගත් කුමරිය ඇතුලු පිරිස
- පඬුවස්දෙව් ඇතුලු පිරිස
- භද්දකච්චානා කුමරිය ඇතුලු ඇගේ සහෝදර පිරිස
- මිහිඳු මාහිමි ඇතුලු ධර්මදූත කණ්ඩායම
- සඟමිත් තෙරණිය සමඟ පැමිණි ශිල්ප ශ්‍රේණි

මුල් කාලයේ දී අපේ රටට ආක්‍රමණ එල්ල වූයේ දකුණු ඉන්දියාවෙනි. මේ කාලය වන විට දකුණු ඉන්දියාවේ ප්‍රබල රාජධානි තුනක් තිබුණි.

- පල්ලව රාජ්‍ය
- පාණ්ඩ්‍ය රාජ්‍ය
- චෝල රාජ්‍ය යනු එම රාජ්‍ය තුන යි. මේ රාජ්‍ය ලක්දිව දේශපාලන ක්ෂේත්‍රයට සෘජු ලෙස බලපෑවේ ය.

පල්ලව රාජ්‍ය දකුණු ඉන්දියාවේ චෝළ රාජ්‍යයට උතුරින් පිහිටා තිබුණි. මෙහි අගනුවර වූයේ කාංචිපුරය යි. දකුණු ඉන්දියාවේ පළමුවරට විශාල අධිරාජ්‍යයක් ගොඩනගා ගන්නා ලද්දේ පල්ලවයන් විසිනි. ක්‍රි. ව. 7 වන සියවසේ සිට ක්‍රි. ව. 9 වන සියවස දක්වා මේ රාජ්‍ය පැවතුණි.

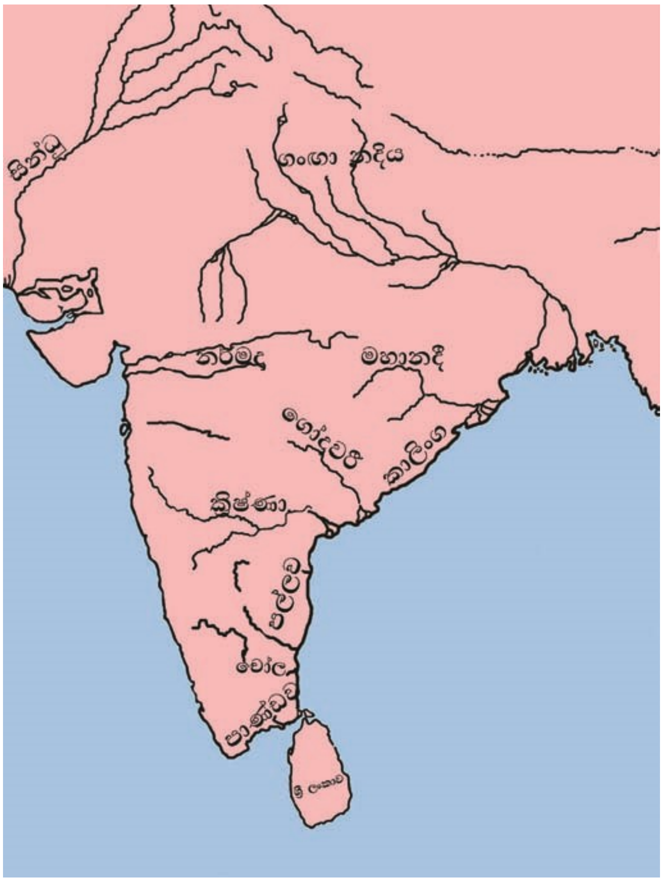

4.3 සිතියම-ශ්‍රී ලංකාවට ආසන්න දකුණු ඉන්දියානු රාජ්‍ය

ලංකාවට ඉතා ආසන්නව දකුණු ඉන්දියාවේ නැගෙනහිර වෙරළ ආසන්නයේ පාණ්ඩ්‍ය රාජ්‍ය පිහිටා තිබුණි. මෙහි අගනුවර වූයේ මධුරාපුරය යි. ක්‍රි. ව. හයවන සියවස වන විට මෙම රාජ්‍ය බලවත්ව පැවතුණි.

පාණ්ඩ්‍ය රාජ්‍යයට උතුරින් චෝල රාජ්‍යය පිහිටා තිබුණි. මෙහි අගනුවර තන්ජෝරය යි. ක්‍රි. ව. 9-10 සියවස්වල චෝළයෝ දකුණු ඉන්දියාවේ විශාල අධිරාජ්‍යයක් ගොඩනගා ගත්හ.

මෙහි රාජ රාජ හා රාජේන්ද්‍ර චෝල රජවරු ඉතා බල සම්පන්න වූහ. දකුණු ඉන්දියාවේ රාෂ්ට්‍රකූට රාජ්‍ය සමග ලක්දිව පාලකයෝ සමගියෙන් කටයුතු කිරීමට උත්සාහ ගත්හ.

දකුණු ඉන්දීය පාලකයින් ලක්දිව සිහසුන පැහැරගත් අවස්ථා කිහිපයක් ගැන වාර්තා වේ.

- සූරතිස්ස රජ සමයේ සේන ගුත්තික අශ්ව වෙළඳුන් දෙදෙනා රාජ්‍යය පැහැරගෙන අවුරුදු 22ක් පාලනය ගෙන යෑම.
- අසේල රජුගේ කාලයේ දී එළාර සොලී ආක්‍රමණය එළාර ධාර්මික පාලකයෙකු ලෙස මහාවංසයේ දක්වේ. ඔහු අවුරුදු 44ක් මේ රට පාලනය කළේ ය.
- වළගම්බා රජ සමයේ පුලහත්ථ ඇතුලු කණ්ඩායමේ ආක්‍රමණය
- වංකනාසිකතිස්ස රජ සමයේ එල්ල වූ කරිකාල නම් චෝල රජුගේ ආක්‍රමණය
- මිත්තසේන (මිත්සෙන්) රජ සමයේ එල්ල වූ පණ්ඩු ඇතුලු දමිළ සත් දෙනාගේ ආක්‍රමණය

❖ පළමුවන සේන රජු දවස ශ්‍රී මාර ශ්‍රී වල්ලභ නම් පාණ්ඩ්‍ය රජුගේ ආක්‍රමණය

❖ පස්වන මිහිඳු රජ සමයේ එල්ල වූ රාජ රාජ නම් සොළී අධිරාජයාගේ ආක්‍රමණය. මේ ආක්‍රමණය නිසා ක්‍රි. ව. 1017 දී අනුරාධපුර රාජධානිය බිඳ වැටුණි.

ලාංකික රජවරු දකුණු ඉන්දියාව සමඟ පැවැත් වූ සම්බන්ධතා

❖ මේ රටේ රජවරු සිහසුන සම්බන්ධ ව ආරවුල් ඇති වූ අවස්ථාවල දී තම දේශපාලන බලය තහවුරු කර ගැනීමට දකුණු ඉන්දියානු රජවරුන්ගේ සහාය පැතුහ.

❖ ක්‍රි. ව. තුන්වන සියවසේ දී අභයනාග රජතුමා දමිළ පාලකයන්ගේ උදව් ලබා ගැනීම

❖ පළවෙනි මුගලන් කුමරු කාශ්‍යප සමඟ සටන් කිරීමට දකුණු ඉන්දීය සහාය ලබා ගැනීම

❖ සිරිනාග රජතුමා දමිළ පාලකයන්ගේ සහාය ලබා ගැනීම

❖ තුන්වන අග්බෝ රජු දමිළ පාලකයන්ගේ සහාය ලබා ගැනීම

❖ 684 දී මානවම්ම පල්ලව රාජ්‍යයේ උදව් ලබා ගැනීම

❖ විවාහ සම්බන්ධතා

අපේ රජවරු අසල්වැසි ඉන්දියාව සමඟ විවාහ සබඳතා පැවැත් වූහ.

» විජය රජතුමා මධුරාපුරයේ කුමාරිකාවක ගෙන්වා තම බිසොව කර ගැනීම.

» පඬුවස් දෙව් ශාක්‍ය වංශික භද්දකච්චායනා කුමරිය ගෙන්වාගෙන විවාහ කර ගැනීම.

» සිවුවන මිහිඳු රජතුමා කලිඟු කුමාරියක සමඟ විවාහ වීම.

මේ ආකාරයට පොළොන්නරුවේ පාලකයෝ ද ඉන්දියාව සමඟ අවාහ විවාහ සම්බන්ධතා පැවැත්වූහ. ඉන්දියාව සමඟ ඇති කරගත් ආගමික හා සංස්කෘතික සම්බන්ධතා පිළිබඳව තොරතුරු අපි ඊළඟට හඳුනා ගනිමු.

❖ ආගමික සම්බන්ධතා

තිස්ස රජතුමා අශෝක අධිරාජයා සමඟ පවත්වන ලද සම්බන්ධතා සුප්‍රකට කරුණක් වේ. එය ආගමික, දේශපාලන හා සංස්කෘතික යන සියලු අංශ හා සම්බන්ධ වේ. මේවා සම්බන්ධ විස්තර මහාවංසයේ හා අභිලේඛනවල අන්තර්ගත වේ.

දෙවෙනි තුන්වෙනි සියවස්වල දී දකුණු ඉන්දියාවේ නාගර්ජුනකොණ්ඩ නම් බෞද්ධ මධ්‍යස්ථානය සමග ලංකාව ඇති කරගෙන තිබුණු ආගමික සම්බන්ධතා ගැන තොරතුරු හමු වේ.

එම මධ්‍යස්ථානයේ ඇති විහාරයක් නොයෙක් රටවල බුදු සසුන පිහිට වූ ලාංකික භික්ෂු සංඝයාට පූජා කරන ලද්දක් බව එහි සෙල්ලිපියකින් කිය වේ.

කිත්සිරි මෙවන් රජතුමා (301 - 328) ඉන්දියාවේ සමුද්‍රගුප්ත රජතුමා සමඟ සම්බන්ධතා පැවැත් විය. ලාංකික වන්දනාකරුවන්ට බුද්ධගයාවේ විශ්‍රාම ශාලාවක් කිත්සිරිමෙවන් රජතුමා විසින් ඉදි කරන ලදී. ලක්දිවට දළදා වහන්සේ වැඩම කර වූයේ ද මේ රජතුමාගේ කාලයේදී ය.

ක්‍රි. ව. හත්වන හා අටවන සියවස් තුළ විවිධ මහායාන ආචාර්යවරු ලක්දිවට පැමිණියහ. උන්වහන්සේලා මහායාන දර්ශනවාද ලක්දිවට ගෙන ආහ. වාජිරියවාදය නීලපට දර්ශනය වැනි දර්ශනවාද මේ රටේ ඇති විය. මහායාන බෝධිසත්ව වන්දනාව ප්‍රචලිත විය. ලංකාවේ විවිධ ප්‍රදේශවල මහායාන මධ්‍යස්ථානවලින් බෝධි සත්ත්ව ප්‍රතිමා රාශියක් සොයාගෙන තිබේ. මෙම සම්බන්ධතා පැවැත්වීමේදී අභයගිරිය මූලිකව ම ක්‍රියා කළ බව පෙනේ.

❖ සංස්කෘතික සම්බන්ධතා

අපේ අක්ෂර කලාව, භාෂාව, සාහිත්‍ය හා කලා ශිල්පවල දියුණුවට ඉන්දියාව සමග පැවති සම්බන්ධතා බෙහෙවින් ම ඉවහල් වූ බව පෙනේ.

- ක්‍රි. ව. පළමුවන සියවසින් පසුව සාතවාහන කලා සම්ප්‍රදයේ බලපෑම ඇති වීම.
- ක්‍රි. ව. හත්වන සියවසේ සිට ක්‍රි. ව. එකොළොස්වන සියවස අතර කාලයේ දී ලක්දිව පල්ලව කලා සම්ප්‍රදය බලපෑම. මේ බලපෑම්වලට නිදසුන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
    - ❖ මාතලේ නාලන්ද ගෙඩිගෙය කාංචිපුරයේ ඉදි කර තිබෙන අනන්තශයන දේවාලයට බෙහෙවින් සමාන වීම.
    - ❖ ඉසුරුමුණියේ දක්නට ලැබෙන අශ්වහිස හා මිනිස් රූපය, මෙහි දිය ක්‍රීඩා කරන හස්ති රූප දකුණු ඉන්දියාවේ මහබලිපුරම් හස්ති රූපවලට සමාන වීම

❖ පල්ලව රාජ සභා කවියකු වූ දණ්ඩීන් රචනා කළ කාව්‍යාදර්ශය පළමුවන සේන රජතුමා සියබස්ලකර නමින් සිය බසට නගා තිබීම. වැනි තොරතුරුවලින් ශ්‍රී ලංකාව ඉන්දියාව සමඟ පවත්වාගෙන ගිය සම්බන්ධතාවේ බලපෑම් මේ රටේ සංස්කෘතිය කෙරෙහි ද දක්නට ලැබෙන බව පෙනේ.

ක්‍රියාකාරකම

අනුරාධපුර යුගයේ ලක්දිවට එල්ල වූ දක්ෂිණ භාරතීය ආක්‍රමණ පිළිබඳ ලැයිස්තුවක් සකස් කරන්න

4.14 පැරණි ලංකාවේ තාක්ෂණය

පුරාවිද්‍යා කැණීම්වලින් ලැබී තිබෙන සාධක සහ වංසකථාවලින් හෙළිවන තොරතුරුවලට අනුව පැරණි ලංකාවේ තාක්ෂණය සම්බන්ධව තොරතුරු මෙම පාඩම් ඒකකයෙන් හඳුනා ගත හැකි ය.

ලංකාවේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික යුගය පිළිබඳ තොරතුරු ඔබට තුන්වන ශ්‍රේණියේ දී හා මෙම පොතේ දෙවන පරිච්ඡේදය යටතේ දී ඔබ ඉගෙන ගෙන ඇත. ඒ අනුව පදියගම්පල, බටදොඹලෙන, පාහියන්ගල බෙලිලෙන, ගුරුගල්හින්න ආදී ස්ථානවල කරන ලද පුරාවිද්‍යා කැණීම්වලින් ප්‍රාග් ඓතිහාසික මානවයා පිළිබඳ තොරතුරු ඔබ ඉගෙනගෙන ඇත. එකල මානවයා එදිනෙද කටයුතුවල දී ගල් ආයුධ හා සරල මෙවලම් භාවිත කළ බව පෙනේ.

මෙම ගල් ආයුධ කිසියම් ජ්‍යාමිතික හැඩයකට නිර්මාණය කර තිබේ. විවිධ අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීම සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගත් ගල් මෙවලම් ද සොයා ගෙන ඇත. ආදි මානවයා ලබා තිබුණු මේ තාක්ෂණික දැනුම ඔවුන්ගේ මූලික අවශ්‍යතා පහසුවෙන් ඉටු කර ගැනීමට උපකාරී වන්නට ඇතැයි සිතිය හැකි ය.

4.14.1 වැව් හා වාරි මාර්ග තාක්ෂණය

අනුරාධපුර යුගයේ විසූ කීර්තිමත් රජවරු යන පාඩම් ඒකකයෙන්, පණ්ඩුකාභය රජතුමාගේ සිට සිව්වන මිහිඳු දක්වා රජවරුන්ගේ සේවා විස්තර කිරීමේ දී අනුරාධපුර රාජ සමයේ වාරි කර්මාන්තයේ සංවර්ධනය ගැන සාකච්ඡා කර තිබේ. මෙහි දී විස්තර කෙරෙන්නේ අනුරාධපුර යුගයේ වාරි කර්මාන්තයේ තාක්ෂණිකාංග පිළිබඳව ය.

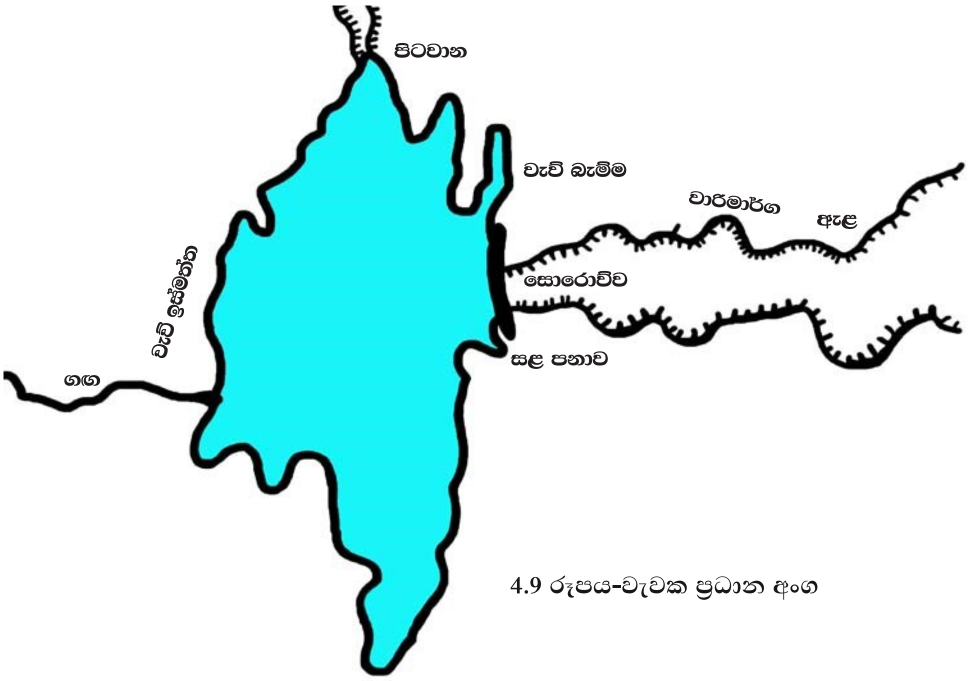

4.9 රූපය-වැවක ප්‍රධාන අංග

වාරි මාර්ග තාක්ෂණය පිළිබඳ අපේ මුතුන් මිත්තන්ට තිබුණු ශිල්පීය ඥානය වැවක කොටස් අධ්‍යයනයෙන් හඳුනා ගැනීමට පුළුවනි.

❖ වැව් බැම්ම

එකිනෙකට ළංව පිහිටි කඳු දෙකක් සම්බන්ධ කර වැව් බැම්ම නිර්මාණය කර තිබේ. වැව් බැම්මේ නිර්මාණය ඉතා ම වැදගත් ය.

» සමෝච්ච රේඛා විහිදීම මත වැව් බැම්ම නිර්මාණය විය
» කඳු රහිත ප්‍රදේශවල භූමියේ පිහිටීම මත වැව් බැමි නිර්මාණය විය.

❖ (ස)රළපනාව

වැව් බැමමේ ඇතුළ් පැත්තේ පාදමේ සිට ඉහළ ජල මට්ටම දක්වා කළු ගල් පුවරු අතුරා මෙම සළපනාව සාද තිබේ. රළපනාව, රළ පැන්නුම යන නම්වලින් ද හැඳින්වේ.

❖ සොරොව්ව

වැව් ජලය කෙත්බිම්වලට මුදා හරින්නේ සොරොව්ව මගිනි. වැවක ජලය කාන්දු නොවන ආකාරයට සොරොව්ව නිර්මාණය කෙරිණි. ඒ සඳහා කළු ගල් යොදාගෙන තිබේ.

ගොඩ සොරොව්ව හා මඩ සොරොව්ව නමින් සොරොව් දෙකක් ඇත. වැවේ ජලය ඉහළ මට්ටමේ තිබෙන විට ගොඩ සොරොව්වෙන් ජලය මුදා හරී.

වැව් බැම්මේ පහළ මට්ටමින් මඩ සොරොව්ව සාදා තිබේ. වැවේ රොන්මඩ ඉවත් කෙරෙන්නේ මේ මඩ සොරොව්වෙනි.

❖ බිසෝකොටුව

වැවේ ජලය සොරොව්වකින් පිටතට මුදා හැරීමේ දී වැව් බැම්මට වන හානිය වලක්වා ගන්නේ මෙම බිසෝකොටුවෙනි. හතරැස් ළිඳක හැඩයට මෙය නිර්මාණය කර තිබේ. එය වාරි කර්මාන්තයේ විශිෂ්ටතම නිර්මාණයකි. ජලය නිකුත් කිරීම සඳහා මෙහි විශේෂ ජල පාලන උපකරණයක් සවි කර ඇත. එය මොහොල යන නමින් හඳුන්වයි.

❖ පිටවාන

වැවේ අතිරික්ත ජලය මෙමගින් පිට කෙරේ. පිටවාන ගල් පුවරු යොදා සකස් කර තිබේ.

❖ ඇතුළුවාන

වැවකට බාහිර ජල සැපයුමක් කෙරෙන විට ඇතුළුවාන යොදා ගනී. බාහිර ජලය සමග ගලා එන රොන්මඩ වැවට ගලා යාම මෙමගින් වැලකෙයි.

ඇළ මාර්ග වැව හා බැඳුණු තවත් ශිල්පීය අංගයකි. ඇළ මාර්ග නිර්මාණයේ දී පැරණි වාරි ශිල්පීන්ගේ තාක්ෂණික දැනුම පිළිබිඹු වේ.

- » බෑවුම් ප්‍රදේශවලින් ඇළ මාර්ග දිගේ ජලය ගලාගෙන යාමේ දී වේගය පාලනය කර ගැනීමට ගල් අත්තිවාරම් සහ ඇළ වේල්ලේ ඇතුල් පැත්තේ තැනින් තැන ගල් කණු සවි කිරීම
- » ඇළ මාර්ග ජලය පිරුණුවිට අතිරික්ත ජලය පිට කිරීම කළු ගලින් නිම කළ වාන් සකස් කිරීම
- » උමං මාර්ගයෙන් නළ මගින් පොකුණුවලට ජලය සැපයීම

උමං මගින් පොකුණකට ජලය සැපයීමේ දී අවධානය යොමු කළ කරුණක් වූයේ අවසාදිතවලින් තොර ජලය පමණක් පොකුණට ගලා යාමට සැලැස්වීම යි. එහිදී අනුගමනය කළ තාක්ෂණය වූයේ නල මගින් ප්‍රවාහනය කරනු ලබන ජලය කුටියකට රැස් කොට ජලයේ ඇති අවසාදිත කුටියේ රැස්වෙන්නට ඉඩ හැර පිරිසිඳු ජලය පමණක් පොකුණට ගලා යාමට සැලැස්වීම යි. මේ පිළිබඳ වැදගත් ම සාධක දෙක නම් කුට්ටම් පොකුණ හා ඇත් පොකුණ යි.

පොකුණු හා නල මාර්ග නිර්මාණය කිරීමේදී තිරස් ප්‍රසාරණය හා සිරස් ප්‍රසාරණය යන තාක්ෂණික ක්‍රම දෙක භාවිත කොට තිබේ.

තිරස් ප්‍රසාරණය යනු ජලය හරස් අතට ප්‍රසාරණය වීමට හෙවත් ව්‍යාප්ත වීමට ඉඩ සැලැස්වීම යි. රන්මසු උයනේ නල මාර්ගවලින් ද මේ බව ඔබට වටහාගත හැකිය.

සිරස් ප්‍රසාරණය යනු පොකුණක පතුලේ සිට ඉහළට ජලය ප්‍රසාරණය වීමට හෝ විහිදී යෑමට හැකි අයුරින් පොකුණ නිර්මාණය කිරීමේ තාක්ෂණය යි. බොහෝ විට පුනීලයක ආධාරයෙන් එම නිර්මාණය සිදු කරනු ලැබේ.

- » සුළු බෑස්මක් ඔස්සේ විශාල දුරකට ජලය ගෙන යෑම
- » (යෝධ ඇල)
- » ඇළ මාර්ග තැනීමේ දී භූමියේ පිහිටීම කෙරෙහි දැඩි සැලකිල්ලක් දැක්වීම
- » සමස්ත වියළි කලාපය ම ආවරණය වන ආකාරයට ඇළ මාර්ග නිර්මාණය කිරීම වැනි ලක්ෂණ තුළින් ද පැරණි ශ්‍රී ලංකාවේ වාරිමාර්ග තාක්ෂණයේ විශිෂ්ටත්වය පිළිබිඹු වෙයි.

4.14.2 ගෘහ නිර්මාණ හා කලා ශිල්ප

පැරණි ලංකාවේ වාස්තු විද්‍යාවේ හා කලා නිර්මාණ පිළිබඳ අගනා සාධක රැසක් ඉතිරි වී තිබේ.

අනුරාධපුර යුගයට අයත් ලෞකික ගෘහ නිර්මාණ පිළිබඳ සාධක සීගිරියෙන් හමුවේ. සීගිරි පර්වතය මුදුනේ රජ මාලිගය ඇතුලු ගොඩනැගිලි ගණනාවක නටබුන් දැකිය හැක. පර්වතය බෑවුමේ බස්නාහිර ප්‍රදේශයේ රාජසභා මණ්ඩපය, සීත හා ගිම්හාන මාලිගා, ජලස්නාන පොකුණු, විනෝද උයන්වල නටඹුන් දැකිය හැකි ය.

මෙහි ගොඩනැගිලි හා පොකුණුවලට ජල මාතිකා මගින් ජලය සපයා ඇත. එම ජල මාතිකා ජල මල්වලින් අලංකාර කර ඇත. සීගිරි බල කොටුවේ කළුගලට ගඩොල් සම්බන්ධ කර නිමවා ඇති සුවිශේෂ ආරක්කු සිංහල වාස්තු විද්‍යාඥයන්ගේ විශිෂ්ට නිර්මාණය ලෙසින් සැලකිය හැක. සීගිරියේ කැටපත් පවුර ද උසස් නිර්මාණයකි. සීගිරි පර්වත මුදුනට නැගීම සඳහා තනා ඇති සිංහ මුඛය සහිත පියගැට පේළිය ද උසස් නිර්මාණයකි.

බටහිර බෑවුමේ ඇති චිත්‍ර ලෝක ප්‍රකට නිර්මාණ ලෙස සැලකේ. සීගිරි චිත්‍ර නමින් සුප්‍රකට මෙම චිත්‍රවලට අජන්තා බිතු සිතුවම්වල ආභාසය ලැබී ඇතැයි ඇතමෙක් පවසති.

මෙම සාධක වලින් ආගමික හා ලෞකික ගෘහ නිර්මාණ කෙබඳු අන්දමක පැවතියේ දැයි පැහැදිලි කරගත හැකිය.

4.10 රූපය-කුට්ටම් පොකුණ

අනුරාධපුරයේ කුට්ටම් පොකුණ ද වාස්තු විද්‍යාවේ විශිෂ්ට නිර්මාණයකි. ඔප මට්ටම් කළ කළුගල් භාවිත කොට පොකුණු යුගලක් ලෙස ඉදි කර ඇති මේ පොකුණ පළමුවන අග්බෝ රජ සමයේ නිර්මාණයක් සේ සැලකේ.

අනුරාධපුර යුගයට අයත් තිසාවැව අසල පිහිටි රන්මසු උයන හෙවත් මගුල් උයන ද විශිෂ්ට නිර්මාණයකි. මෙහි එළිමහන් ගෙවල් මණ්ඩප, නාන ගෙවල් දක්නට ලැබේ. මේ පොකුණට උමං මගින් ජලය සපයා ගෙන තිබේ.

ආගමික ගෘහ නිර්මාණ අතර චෛත්‍ය නිර්මාණ සුවිශේෂී වේ. චෛත්‍ය නිර්මාණයේ දී පහත සඳහන් අංග කෙරෙහි සැලකිල්ල දක්වා ඇත.

1. අත්තිවාරම (පාදම)
2. ගර්භය
3. හතරැස් කොටුව
4. දේවතා කොටුව
5. කොත් කැරැල්ල
6. චූඩා මාණික්‍ය

චෛත්‍යයේ උපාංග හැටියට පේසා වලලු, වාහල්කඩ, මලසුන් ආදිය වේ. යුපස්තම්භය ධාතු ගර්භය මුදුනට ගෙන යාම සඳහා අනුගමනය කළ තාක්ෂණය සුවිශේෂී ලක්ෂණ පිළිබිඹු කරයි.

උපෝසථඝර, පධානඝර, දානශාලා, චංකමණපථ, ජන්තාඝර, ආසනඝර, බෝධිඝර, රෝහල් ආදියෙහි පංචකාවාසවල නටබුන් ද හමු වේ. පංචකාවාස යනුවෙන් අදහස් කරන්නේ ඒකක පහකින් යුත් ආවාස සංකීර්ණයකි.

අනුරාධපුර යුගයේදී විශාල චෛත්‍ය නිර්මාණය විය. රුවන්වැලිසෑය, මිරිසවැටිය, අභයගිරිය, ජේතවනය වැනි ස්තූප ඒ සඳහා නිදසුන් කිහිපයකි. චෛත්‍ය නිර්මාණයේ දී භාවිත කළ තාක්ෂණික ඥානය පිළිබඳ සොයා බැලීමේ දී ලක්ෂණ කිහිපයක් හඳුනා ගැනීමට පුළුවනි.

- » චෛත්‍යයේ විශාලත්වයට සරිලන පරිදි චෛත්‍යයේ අත්තිවාරම නිර්මාණය කිරීම.
- » චෛත්‍යයේ හැඩය ආරක්ෂා කර ගැනීම
- » ධාතු ගර්භය විවිධ හැඩතලවලට නිර්මාණය කිරීම

උදාහරණ	බුබ්බුලාකාර
ඝණ්ටාකාර
ධාන්‍යාකාර ආදී වශයෙනි.

කලා ශිල්ප අතර බුදු පිළිමවලට හිමි වන්නේ සුවිශේෂී තැනකි. බුදුපිළිම හුණු ගලෙන් හා කළු ගල්වලින් නෙලා තිබේ. අනුරාධපුර බුදුපිළිම අතර මහමෙවුනාවේ සමාධි පිළිමය ලෝක ප්‍රකට වූවකි. බුදුරජුන්ගේ කරුණාව, ප්‍රඥාව, මෛත්‍රිය මෙම පිළිමයෙන් විදහා දක්වා ඇති ආකාරය අග්‍රගණ්‍යය. මීට සමාන පිළිම තොලුවිලින් හා වෙනත් තැන්වලින් ද ලැබී ඇත. අනුරාධපුරයෙන් පිට ප්‍රදේශවල දක්නට ලැබෙන බුදුපිළිම අතර අවුකන, සැස්සේරුව, මාලිගාවිල, අනුරපුර හා තොලුවිල සමාධි පිළිම අමතක කළ නොහැකිය.

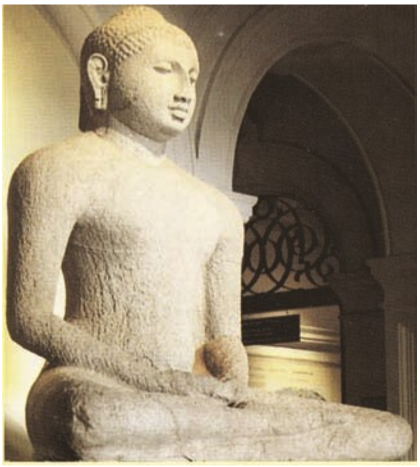

4.11 රූපය-තොලුවිල සමාධි පිළිමය මෙය කොළඹ ජාතික කෞතුකාගාරයේ තැන්පත් කර තිබේ

4.12 රූපය-අවුකන පිළිමය

4.13 රූපය-මහමෙවුනාවේ සමාධි පිළිමය

බුදුපිළිමය භාවිතයට ඒමට පෙර බුදුන් වහන්සේ නිරූපණය කරන ලද්දේ ආසනයෙන් හා සිරිපතුලෙනි. අභයගිරියේ ආසනඝරය නම් ගොඩනැගිල්ලෙන් මේ පිළිබඳ සාධක හමුවේ.

ශෛලමය ප්‍රතිමා, බුද්ධ ප්‍රතිමාවලට අමතරව ලෝහමය බුද්ධ ප්‍රතිමා රාශියක් ද හමුවී ඇත.

එකල කැටයම් කලාව ද දියුණු මට්ටමක පැවති බවට සාධක තිබේ. ඒ අතර සත්ත්ව රූප හා සඳකඩ පහණ, දොරටුපාල රූප ආදිය දක්නට ලැබේ.

ඉසුරුමුණියේ පෙම් යුවල - අභයගිරියේ මහසෙන් මාලිගය හා බිසෝමාලිගය යනුවෙන් හඳුන්වන ස්ථානවල ඇති සඳකඩ පහන් දෙක රත්නප්‍රාසාදයේ මුරගල අද්විතීය කලා කෘති වේ.

අනුරාධපුර යුගයේ චිත්‍ර කලාව බෙහෙවින් දියුණු වී තිබුණ බවට සීගිරි චිත්‍ර සාක්ෂි දරයි. දුටුගැමුණු රජතුමා රුවන්වැලි මහාසෑයේ ධාතු ගර්භයේ බුද්ධ චරිතයේ විවිධ අවස්ථා චිත්‍ර ගත කර වූ බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ. පේරාදෙණිය අසල හිඳගල විහාරයේ ලෙනක දක්නට ලැබෙන චිත්‍ර සීගිරි චිත්‍රවලට ආසන්න කාලයට අයත් යැයි සැලකේ. මහියංගණ චෛත්‍ය ගර්භයෙන් ද අනුරාධපුර යුගයට අයත් චිත්‍ර හමු වී ඇත.

සමස්තයක් වශයෙන් සලකා බලන විට ලක්දිව කලාශිල්පවලට උතුරු හා දකුණු ඉන්දීය ආභාසය ලැබී තිබුණත් හෙළ කලාකරුවෝ දේශීය ලක්ෂණවලට ආවේණික වූ කලා සම්ප්‍රදායක් ගොඩනගා ගැනීමට සමත් වූහ.

4.14 රූපය-මුරගල

4.14.3 වෛද්‍ය ක්ෂේත්‍රය

4. 15 රූපය-පැරණි බෙහෙත් ඔරුවක්

පැරණි යුගයේ වෛද්‍ය ක්ෂේත්‍රය ද රාජානුග්‍රහය ලබා වැඩි දියුණුව පැවති බව සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය හා පුරාවිද්‍යා කැණීම්වලින් ලැබී ඇති සාධකවලින් අනාවරණය වේ.

මහාවංසයේ විස්තර වන ආකාරයට බුද්ධදාස රජතුමා ප්‍රසිද්ධ වෛද්‍යවරයෙකි. තුඹසක් අසල රෝගීව සිටි නාගයෙකු සුවපත් කළ බව ද දැක්වෙයි. එතුමා සාරාර්ථ සංග්‍රහය නම් වූ වෛද්‍ය සංග්‍රහය රචනා කළේය. මහාවංසයේ සඳහන් වන අන්දමට එතුමා විසින් ශල්‍යකර්මයක මාර්ගයෙන් දරු ප්‍රසූතියක් සිදු කොට ඇති අතර මව සහ දරුවා යන දෙදෙනාගේ ම ජීවිත ආරක්ෂා කර ඇත. සතුන්ට පවා වෙදකම් කළ එතුමා නාග රාජයෙකු සුවපත් කළ බව ද සඳහන් වේ.

කැණීම්වලින් බෙහෙත් ඔරු සොයාගෙන ඇත. විෂ හරණය කිරීම සඳහා හා වාපිත් සෙම් සමනය කිරීම සඳහා බෙහෙත් පුරවන ලද මෙම ඔරුවෙහි රෝගීන් සතපා ප්‍රතිකාර කරන්නට ඇතැයි විශ්වාස කරනු ලැබේ.

එකල රජවරුන් වෛද්‍ය ශාස්ත්‍රයට දැක්වූ අනුග්‍රහයට නිදසුන් පහත දැක්වේ.

- » භික්ෂූන් වහන්සේලා හා මහජනයා සඳහා වෛද්‍යවරු පත් කිරීම
- » රෝහල් හා සෞඛ්‍ය මධ්‍යස්ථාන ඇති කිරීම
- » පළමුවන අග්බෝ, පළමුවන සේන, දෙවන සේන, පස්වන කාශ්‍යප වැනි රජවරුන් රෝහල් පිහිටුවා ඒවා නඩත්තු කරවීම
- » වෛද්‍යවරුන් පුහුණු කිරීම
- » වෙද පොත් ලියා වෛද්‍යවරුන් අතට පත් කිරීම
- » වෛද්‍යවරුන්ගේ නඩත්තුවට ගම්බිම් වෙන් කිරීම
- » ඔසු උයන් කරවීම

සෙල්ලිපිවල සඳහන් වන වෙදනා, මහ වෙදනා, වෙද්සම්දරුවන් වැනි වචන එකල විසූ රජයේ වෛද්‍යවරුන් ලෙස සැලකේ. මිහින්තලයෙන් රෝහලක නටඹුන් සොයාගෙන තිබේ.

4.14.4 ශිල්පීය කර්මාන්ත

අනුරාධපුර යුගයේ තාක්ෂණික දැනුම පිළිබිඹු කෙරෙන විවිධ කර්මාන්ත පැවති බවට සාධක රැසක් අභයගිරි භූමියේ කැණීම්වලින් හමු වී ඇත. ලෝකුරු කම්හලක නටබුන් සොයාගෙන තිබේ. වෙහෙරගල අවලෝකිතේශ්වර බෝසත් පිළිමය, වටිනා ලෝහ මැණික් පාෂාණ වර්ග, පබළු හා ආභරණ ලෝහ උඳුන වර්ණ ගල්වන ලද උළු වැනි සාධක කර්මාන්ත ක්ෂේත්‍රයේ ඉහළ අගයක් පිළිඹිබු කරන නිදසුන් ය. මේ හැර එකල ඇත් දත් කැටයම් ශිල්පය ද පැවති බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ. අනුරාධපුර නගරයේ මෙම කැටයම් ශිල්පීන්ට දන්තකාර වීථි නමින් හඳුන්වන ලද වෙන් වූ ස්ථානයක් ද තිබුණි. විවිධ ශිල්ප ශ්‍රේණි ගම් වශයෙන් සංවිධානය වී තිබූ බවට ඇති සෙල්ලිපි සාධක අනුරාධපුරයේ ආර්ථිකය පිළිබඳ සාකච්ඡාවේ දී සඳහන් කර ඇත.

4.16 රූපය-අවලෝකිතේශ්වර ලෝකඩ ප්‍රතිමාව

4.14.5 නගර නිර්මාණ ශිල්පය

ලක්දිව නගර නිර්මාණය පිළිබඳ ඉපැරණිතම විස්තරය දක්නට ලැබෙන්නේ පණ්ඩුකාභය රජුගේ අනුරාධපුර නගර නිර්මාණය සම්බන්ධයෙනි. එම නගර නිර්මාණය දෙවනපෑතිස් රජතුමා බුදුදහම හා සම්බන්ධ කරමින් තවදුරටත් විධිමත් කළ බව මහාවංසයෙන් හෙළිවේ. ක්‍රි.පූ යුගයේ දී ම අනුරාධපුර නගරය අංග සම්පූර්ණ පාලන මධ්‍යස්ථානයක් වශයෙන් හා ආගමික කේන්ද්‍රස්ථානයක් වශයෙන් සංවර්ධනය වී තිබුණි. ඒ අනුව පස්වන සියවසේ ලක්දිවට පැමිණි පාහියන් භික්ෂුව ඒ වන විට අනුරාධපුර නගරයේ පැවති ස්වභාවය පිළිබඳ විස්තරයක් සිය දේශාටන වාර්තාවේ සඳහන් කර තිබේ. කෙසේ වුවත් මෙම නගර නිර්මාණය වරින් වර අභියෝගයට ලක් වූ බව පෙනේ. උදාහරණයක් වශයෙන් පළමුවන සේන රජතුමාගේ කාලයේ දී ලක්දිව ආක්‍රමණය කළ ශ්‍රී මාර ශ්‍රී වල්ලභ පාණ්ඩ්‍ය ආක්‍රමණිකයා රාජ්‍ය සම්පත් කොල්ලකා අනුරාධපුර නගරය විනාශ කර දැමූ බව මහාවංසයේ දක්වෙයි.

අනුරාධපුරයට අමතරව සීගිරිය බිහි වූ ආකාරය ද සැලකිල්ලට ගත යුතුය. මෙය බලකොටු නගරයකි. බලකොටු නගරයක ආවේණික ලක්ෂණයක් වන්නේ ගිරිදුර්ග, ජල දුර්ග හා පංකදුර්ග යන ඒවායෙන් මෙම නගරය සමන්විත විය.

මේ හැර තවද වරාය ආශ්‍රිත කර ගනිමින් ඉදි කරන ලද නගර නිර්මාණ කිහිපයක් ද විය. මෙයින් වැදගත් ම වරාය නගරය වූයේ මහාතිත්ථය හෙවත් මාතොට යි. මෙහි වරින් වර කරන ලද කැනීම්වලට අනුව සුවිශේෂී සැලැස්මක් යටතේ නිර්මාණ කටයුතු සිදු කර තිබූ බවට සාධක ලැබේ. ශිල්ප ශාස්ත්‍ර ග්‍රන්ථවල උගන්වන ආකාරයට වරාය නගරයට හෙවත් පට්ටන ග්‍රාමයක ලක්ෂණ වන්නේ නොයෙක් කඩපිල්වලින් සමන්විත වීම, සාගරයෙන් වට වීම, දේශීය හා විදේශීය වෙළඳුන්ගෙන් ගහණ වී පැවතීම යි.

දෙවෙනි වරාය නගර නිර්මාණය ගෝකණ්ණ හෙවත් ත්‍රිකුණාමලයට අයත් වේ.

❖ මහාමාර්ග හා ප්‍රවාහනය

මේ පිළිබඳ ව තොරතුරු සපයා ගැනීමට පාළි වංසකථා ඇතුළු දේශීය සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය බෙහෙවින් ම උපකාරී කර ගැනීමට පුළුවනි. අනුරාධපුර යුගයේ දී මෙන් ම ඉන් පසු රාජ්‍ය අවධිවල දීත් අනුරාධපුර නගරය කේන්ද්‍ර කරගෙන දිවයිනේ විවිධ ප්‍රදේශ සමඟ සබඳතා පවත්වා ගැනීමට ඉවහල් වූ මහාමාර්ග තුනක් පැවතිණි. මේ මාර්ග ප්‍රධාන වරාය සමග ප්‍රාදේශීය පළාත් මධ්‍යස්ථාන සමග හා පාලන ඒකක සමඟ සම්බන්ධතා පැවැත්වීමට යොදා ගෙන තිබේ. එනම්,

1. අනුරාධපුරය හා මහාතිත්ථ වරාය දක්වා සම්බන්ධ වූ මහාමාර්ගය
2. උතුරේ ජම්බුකෝල පට්ටන වරායේ සිට අනුරාධපුරය දක්වා වැටී තිබුණු මාවත
3. රජරට සිට රුහුණු ජනපදය තෙක් වැටී තිබුණු මාවත

අනුරාධපුර නගරය ඇතුළත තිබූ මාර්ග පද්ධතිය පිළිබඳව විස්තර වංශකතාවල හා ශිලා ලේඛනවල ද සඳහන් වේ. එහි තිබූ ප්‍රධාන මාර්ගය මහවෙය (මහා වීථි) යනුවෙන් සඳහන් වේ.

- ❖ යුදමය අවශ්‍යතා (හමුද ගමන් සඳහා)
- ❖ ආර්ථිකමය අවශ්‍යතා (වරාය සමඟ)
- ❖ සාමාන්‍ය ජනතාවගේ දෛනික අවශ්‍යතා සඳහා මෙම මාර්ග යොදා ගත් බව පෙනේ.

මේ ප්‍රධාන මාර්ගවලට අමතර ව රට අභ්‍යන්තරයේ මාර්ග තිබුණි. මේ මාර්ග රට අභ්‍යන්තරයේ වෙළෙඳ කටයුතුවල දී ප්‍රයෝජනයට ගෙන තිබේ. විශාල වැව්වල හා ඇළවල් වල වැ කණ්ඩි හා ඉවුරු ද මංමාවත් හෝ අඩි පාරවල් ලෙස එකල භාවිත විය.

මේ මාර්ග ඉදි කිරීමේ දී අපේ වාරි ඉංජිනේරු ශිල්පීන්ට මනා තාක්ෂණික දැනුමක් තිබුණු බව සී. ඩබ්. නිකොලස් මහතා පවසයි.

මේ මාර්ග ගංගා සහ දිය දහරවල් මතින් යන ස්ථානවල දී ලී සහ ගල් පාලම් යොදා ගත් බව සාහිත්‍ය හා පුරාවිද්‍යාත්මක මූලාශ්‍රය මගින් සාක්ෂි ලැබී තිබේ. අනුරාධපුරයේ සිට ජම්බුකෝල පට්ටනය තෙක් විහිදුණු මාර්ගය මල්වතු ඔය හරහා දිවෙන ස්ථානයේ ගල් පාලම් දෙකක් තිබුණි. අනුරාධපුරයේ සිට ගෝකණ්ණ දක්වා වැටී තිබුණු මාවතේ කණදරා ඔය හරහා ද ගල් පාලමක් තිබුණි. මේ පාලමේ දිග අඩි 80 කි. පළල අඩි අටකි.

ප්‍රවාහන කටයුතු සඳහා රථ හා සත්ත්වයන් යොදා ගත් බව වංසකතාවලින් හෙළි වේ. උදාහරණයක් වශයෙන් දෙවනපෑතිස් රජතුමා අනුරාධපුරයට වැඩීම සඳහා මිහින්තලයට රථයක් යවා තිබේ. එළාර රජතුමා ද රථයෙන් ගමන් කළ බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ. අසුන්පිට ගමන් කිරීම පිළිබඳ සාධක බහුල ලෙස තිබේ. සහස්සවත්ථුප්පකරණයේ සඳහන් වන අන්දමට ශ්‍රිව නම් පඬිවරයා මහා තිත්ථයේ ගමන් කළේ අසුපිටෙනි.

භාණ්ඩ ප්‍රවාහනය සඳහා ගවයින් බැඳි කරත්ත හා තවලම් භාවිත කළ බවට ද සාධක තිබේ.

ක්‍රියාකාරකම

අපේ පැරණි ශ්‍රී ලංකාවේ තාක්ෂණික ශිල්පක්‍රම යන මාතෘකාව යටතේ ඓතිහාසික කරුණු ඇතුළත් කරමින් ලිපියක් සකස් කරන්න.

4.15 අනුරාධපුර රාජධානියේ පරිහානිය හා බිඳ වැටීම

විවිධ හේතු නිසා මේ රාජධානියේ පරිහානිය ක්‍රි. ව. හත්වන සියවස පමණ සිට ආරම්භ වී ක්‍රි. ව. 1017 දී බිඳ වැටුණි. එකී හේතු සාධක මොනවාදැයි විමසා බලමු. ඒවා ප්‍රධාන ක්ෂේත්‍ර දෙකක් යටතේ සාකච්ඡා කළ හැකිය. එනම්,

» දේශපාලන හේතු
» ආර්ථික හේතු

යනුවෙනි.

❖ දේශපාලන හේතු

ක්‍රි. ව. හත්වන සියවසින් පසුව රාජ්‍ය බලය දුර්වල විය. රාජාණ්ඩු පාලන ක්‍රමයක පවතින රටක රජුගේ පෞරුෂත්වය මත රාජ්‍ය පාලනය ශක්තිමත් ව පවතී. මේ සිද්ධාන්තය අනුරාධපුර රාජධානියට ද ගැළපෙන බව පෙනේ. සිව්වන මිහිඳු රජුගෙන් පසුව, අනුරපුර රාජ්‍ය පාලකයා වූ පස්වන සේන රජු ඉතාම දුර්වල පාලකයෙකු විය. ඔහුගේ රාජ්‍ය කාලයේ පාලන තන්ත්‍රයෙහි ප්‍රධානියා ලෙස කටයුතු කළේ සේන නම් වූ සෙන්පතිවරයා ය.

ඔහුගේ ක්‍රියා කලාපය රාජ්‍යයේ පරිහානියට හේතු විය. රජු බෙහෙවින් ම දුර්වලයෙකු වූ නිසා තම රාජ්‍ය බලය තහවුරු කර ගැනීමට බලවත් උත්සහයක් දැරීමට සිදු විය. රජු බෙහෙවින් ම මත්පැන්වලට ඇබ්බැහි වූ කෙනෙකි. ඔහුගේ රාජ්‍ය කාලය වසර දහයකට සීමා විය. ඔහුගෙන් පසුව රජ වූයේ තම බාල සොහොයුරු පස්වන මිහිඳු ය. මොහු ද බාල වියේ පසු වූ දුර්වල පාලකයෙකි. මොහුට ද සේන සෙනෙවියාගේ බලපෑම්වලට මුහුණ දීමට සිදු විය. රාජ්‍ය නීතිවලට පිටුපා ක්‍රියාකළ පාලකයෙකි. එබැවින් රටවැසියා බදු ගෙවීම පවා ප්‍රතික්ෂේප කළේ ය. මේ නිසා හමුදාවට වැටුප් ගෙවීමට පවා නොහැකි වූ බව පෙනේ. මේ ආකාරයට මධ්‍ය පාලන තන්ත්‍රය දුර්වල වනවිට රුහුණු රට, මලය රට පාලකයෝ ස්වාධීන වීමට උත්සාහ කළහ. අනුරාධපුර රාජ්‍යයෙහි ඇති වූ මෙම දුර්වල පසුබිම නිසා අනුරපුර අවසාන භාගයේ පාලකයන්ට රට එක්සත්ව තබා ගැනීම බෙහෙවින් ම අසීරු විය.

පස්වන සියවසින් පසුව දකුණු ඉන්දියාවේ ඇති වූ දේශපාලන වෙනස්වීම් ලංකාව කෙරෙහි ඍජු වශයෙන් ම බලපෑවේය. මේ රටේ දේශපාලන ප්‍රශ්න විසඳා ගැනීමට හත්වන සියවසේ පමණ සිට ශ්‍රී ලාංකික පාලකයින් ඉන්දියානු කුලී හමුදාවල සහාය ලබා ගැනීමේ ප්‍රතිඵලය වූයේ ලක්දිව උතුරු ප්‍රදේශයේ දමිළ ජන කොටස් වර්ධන වී යාමයි. මෙසේ දමිළ ජනගහනය වර්ධන වීම අනුරපුර රාජධානියේ ස්ථාවරත්වයට ප්‍රබල තර්ජනයක් බවට පත් විය. රාජ්‍ය බලය දුර්වල වන විට ඇතැම් දමිළ ප්‍රධානීන් රාජ්‍ය බලය මෙහෙයවීමට පවා ඉදිරිපත් වූ අවස්ථා දක්නට ලැබේ. එසේ ම දකුණු ඉන්දියාවෙන් ලක්දිවට ආක්‍රමණ එල්ල වූ අවස්ථාවල දී ලක්දිව උතුරු ප්‍රදේශයේ සිටි දමිළ ජනතාව ආක්‍රමණිකයන්ට සහය දුන්හ.

පාණ්ඩ්‍ය වංශික ශ්‍රී මාර ශ්‍රී වල්ලභ දකුණු ඉන්දියාවේ පල්ලව රාජ්‍යය ජයගෙන ලංකාවට ද ආක්‍රමණයක් එල්ල කළේ ය. එය ඉතා දරුණු ආක්‍රමණයකි. විශාල හමුදාවක් සමග ලක්දිව මහාතිත්ථ වරායෙන් ගොඩබට පාණ්ඩ්‍ය හමුදාව මුළු උතුරු ප්‍රදේශය ම අල්ලා ගත්තේ ය. මෙරට විසූ දමිළයෝ ආක්‍රමණික හමුද සමග එක් වූහ. සිංහල හමුදාව පරාජයට පත් විය. මේ නිසා පළමුවන සේන රජතුමා සිහසුන අතහැර මලය රටට පැන ගියේ ය.

පාණ්ඩයෝ අනුරාධපුරය අල්ලා ගත්හ. ඔවුහු රිසිසේ රාජ්‍ය සම්පත් කොල්ල කා විනාශ කළහ. සිත්කළු වූ අනුරපුරය විනාශකර දැමූ බව මහාවංස කතෘවරයා පවසයි. මේ විනාශයෙන් යළි අගනුවර ගොඩනගා ගැනීමට නොහැකි විය. එසේ ම ලක්දිව පාලකයන් දකුණු ඉන්දියාව ආක්‍රමණය කිරීමට සූදනම් වූ අවස්ථාවල දී ලංකාවේ විසූ දමිළයෝ ඊට විරුද්ධ වූහ. දෙවන දප්පුල රජතුමා පල්ලව වංශික මාරවර්මන් රාජසිංහට උදව් කිරීමට උත්සාහ කළ අවස්ථාවේ දී මෙරට විසූ දමිළයන් ඊට විරුද්ධ වූ නිසා එම උත්සාහය අතහැර දැමීමට සිදු විය. මෙසේ අනුරපුර අවසාන භාගය වන මෙරට විසූ දමිළ නායකයන් හා දකුණු ඉන්දීය කුලී හමුදාව අනුරපුර රාජධානියේ ස්ථාවරත්වය ආරක්ෂා කර ගැනීමට බලවත් තර්ජනයක් බවට පත්ව තිබුණි.

❖ ආර්ථික හේතු සාධක

මධ්‍ය ආණ්ඩුවේ දේශපාලන බලය දුර්වල වන විට රජරට ප්‍රධාන ජීවනෝපාය ලෙස පැවැති කෘෂිආර්ථික රටාව දැඩි ලෙස බලපෑවේ ය. මධ්‍ය, පාලනය දුර්වල වීම රාජවංශ අතර රාජ්‍ය සඳහා අරගල ඇති වීම, නිසා වාරි සංවර්ධන ව්‍යාපාරය අඩපණ විය. අනුරාධපුර අවසාන සියවස් වල දී රජවරුන්ට වාරි සංවර්ධන කටයුතුවලට අවධානය යොමු කිරීමට නොහැකි විය. වාරි මාර්ග පද්ධතිය මත රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරයට ලැබෙමින් තිබුණු දකපති, බොජකපති වැනි බදු නොලැබී යාමෙන් රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරය දුර්වල විය. රාජ්‍ය ආදායම බිඳ වැටීම අනුරපුර රාජධානියේ ආර්ථික පරිහානියටත් රාජ්‍යයේ ස්ථාවරත්වයටත් ප්‍රබල තර්ජනයක් විය.

අටවන සියවසෙන් පසුව චෝළ අධිරාජ්‍යවාදය වර්ධනය වීම නිසා දකුණු හා ගිනිකොණ ආසියාවේ වෙළඳාමේ ආධිපත්‍යය හිමි කර ගත්තේ චෝළයන් ය. නානාදේශී ව්‍යාපාරය නමින් හැඳින් වූ ව්‍යාපාරයක් යටතේ සොළීන් නිකොබා දූපත්, අන්දමන් දූපත්, මලයාසියාව, ජාවා වැනි රටවල වෙළඳ ආධිපත්‍ය නතු කර ගැනීම නිසා ඔවුන්ගේ ආර්ථිකය සවිමත් විය. අපේ රටේ පාලකයන්ට විදේශ වෙළඳාමෙන් ලැබුණු ආදායම මේ නිසා අහිමි විය. රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරය දුර්වල විය. පස්වන මිහිඳු රජතුමාට අගම්පඩි (කුලී හමුදාව) හමුදාවට වැටුප් ගෙවීමට පවා නොහැකි වූ බව වංසකථාවේ දැක් වේ. වැටුප් ගෙවා ගත නොහැකි වූ රජතුමා රහස් උමගකින් රුහුණට පලා ගියේ ය.

❖ රාජධානියේ බිඳ වැටීම

විවිධ හේතු සාධක මත දුර්වල වෙමින් පැවති අනුරාධපුර රාජධානිය බිඳ වැටෙන්නේ දකුණු ඉන්දියානු සොළී ආක්‍රමණ නිසා ය. මේ කාලය වන විට දකුණු ඉන්දියාවේ ප්‍රබල අධිරාජ්‍යයක් ගොඩනගාගෙන සිටියේ සොළීන් ය. මහාවංසයේ දැක්වෙන අන්දමට පළමුවෙනි රාජේන්ද්‍ර චෝළ රජු යටතේ විශාල හමුදාවක් ලක්දිවට ගොඩබැස

රුහුණ දක්වා ගමන් කර පස්වන මිහිඳු රජතුමා අල්ලා ගත්තේ ය. ඔහු දේශපාලන සිරකරුවෙකු ලෙස චෝළ දේශයට ගෙන ගිය බව මහාවංසයේ දැක්වේ.

මේ ආකාරයට වසර දහසකට වැඩි කාලයක් තිස්සේ පැවති අනුරපුර රාජධානිය 1017 දී බිඳ වැටුණි. ලංකාව සොළීන්ගේ යටත්විජිතයක් බවට පත් විය. සොළීන්ගේ ග්‍රහණයෙන් රට මුදා ගෙන පොළොන්නරු රාජධානිය අපේ රටේ පොළොන්නරුව රාජධානිය බවට පත් කර ගත්තේ පළමුවන මහ විජයබාහු රජතුමා ය. මේ පිළිබඳ තොරතුරු ඔබට ඊළඟ පාඩමේ දී ඉගෙන ගැනීමට පුළුවනි.

ක්‍රියාකාරකම්

1. අනුරාධපුර රාජධානියේ පරිහානියට හා බිඳ වැටීමට බලපෑ දේශීය හා විදේශීය සාධක වගුගත කරන්න.
2. අනුරාධපුර යුගයේ දේශපාලන, සමාජ, ආර්ථික හා සංස්කෘතික තොරතුරු ඇසුරින් කෙටි ප්‍රශ්න විසිපහක් සකස් කරන්න. ඔබ සකස් කළ කෙටි ප්‍රශ්නවලට පිළිතුරු ද ලියන්න